

KESTLIKU ELUVIISI KAVANDID

2023. AASTA
TEGEVUSARUANNE

Euroopa
Investeeringuspank | Grupp

KESTLIKU ELUVIISI KAVANDID

2023. AASTA
TEGEVUSARUANNE

Euroopa
Investeeringuspank | Grupp

Euroopa Investeerimispanka Grupi 2023. aasta tegevusaruanne
Kestliku eluviisi kavandid

© Euroopa Investeerimispank, 2024.
98-100, boulevard Konrad Adenauer
L-2950 Luksemburg

Kõik õigused kaitstud.

Kõik õiguste ja litsentsidega seotud küsimused palume saata aadressil publications@eib.org.

Lisateavet EIP tegevuse kohta saab meie veebisaidilt www.eib.org.

Võib ka ühendust võtta aadressil info@eib.org. Meie e-uudiskirja saab tellida aadressil www.eib.org/sign-up.

Avaldanud Euroopa Investeerimispank.
Trükitud FSC® paberile.

SISUKORD

- 4 **EESSÕNA**
- 6 **2023 TIPPHETKED** Laenud ja nende mõju
- 8 **EIP TEIE RIIGIS** Laenud riikide kaupa
- 10 **EIP MAAILMAS** Laenud väljaspool Euroopa Liitu
- 12 **KAVANDAME MURRANGULISI SEADMEID**
 - 14 Saksamaa: Kui paberitöö on elu ja surma küsimus
 - 15 Hispaania: Ulmest teadusse
 - 16 Madalmaad: Üha laiem ringlus
 - 17 Euroopa algatus „European Tech Champions“: riskikapital kasvurahastamise lihtsustamiseks
 - 18 Itaalia ja Iirimaa: Uuendused, mida peaksite kuulma
 - 19 Poola: Rinnavähi avastamine sondi abil
 - 20 Hispaania: Päikese jõul
 - 21 Itaalia: Tore, hea ja kiire
 - 22 Madalmaad: Lõpp tibusid hukkamisele
- 24 **KAVANDAME ROHELIST EUROOPAT**
 - 26 Poola: Roheline ja humaanne
 - 27 Madalmaad: Jätkusuutlik haigla
 - 28 Belgia: Ehituskivid, mis söövad süsinikku
 - 29 Kreeka: Töötamine koos loodusega, mitte selle vastu
 - 30 Hispaania: Värske idee
 - 32 Tšehhi Vabariik, Slovakkia, Ungari ja Rumeenia: Gigavatt katusel
 - 33 Hispaania: Euroopa taasvõimestamine
- 36 **KAVANDAME VÕRDSEID LIIKUMISVÕIMALUSI**
 - 38 Itaalia: Toetame õppimist, säästame energiat
 - 39 Hispaania: Äärelinnakoolid
 - 40 Saksamaa ja Itaalia: Uued rongid, uued liinid, uus tehnoloogia
 - 42 Prantsusmaa: Akutootmine suureneb
 - 43 Madalmaad: Autoroolis roboti abil
 - 44 Bulgaaria ja Portugal: Kõik mehed tekile
 - 46 Leedu: Looduse loodud maanteed
 - 47 Hispaania: Ahistamisradade kaotamine
- 48 **KAVANDAME ÕIGLAST JA ROHELIST MAAILMA**
 - 50 Põhjalikum teave Keenia kohta: Rohepöörde eeskuju Aafrikas
 - 54 Ukraina: Me ei hülga neid kunagi
 - 56 Põhjalikum teave Egiptuse kohta: Väikeettevõtted suure jõe kaldal
 - 60 Serbia: Roheline X-tegur
 - 62 Maroko: Pärast raputust
- 64 **LAENUTEHINGUTE TIPPHETKED: KUST RAHA TULEB**
 - 65 Plokiahela rohestamine
- 66 **GRUPI TEGEVUSKAVA 2024–2026 TIPPHETKED**
 - 67 Juhtimine

PRESIDENDI EESSÕNA

Kavandite juurde kuuluvad kirjeldused, mõõdud ja märked. Meie iga-aastases tegevusaruandes „Säästva eluviisi kavandid“ kirjeldatakse elavalt Euroopa Investeerimispanka projektide toetusesaajaid. See sisaldab andmeid meie mahukate koguinvesteeringute **möötmete** kohta ja selle kohta, kui olulised on meie laenuid kõigile meie toetusesaajatele. Selles **märgitakse ära** ELi poliitika ja ekspertteadmised, millest me iga investeeringu puhul lähtume.

Euroopa Investeerimispanka Euroopat puudutavad kavandid põhinevad visioonil uuenduslikust tulevikust, rohelisest tulevikust, võrdsest tulevikust ja tulevikust, mis ei lõpe Euroopa Liidu piiridel.

Aruandes esitatakse tehisintellekti, tervishoiu ja biotehnoloogia tehnilise arengu üksikasjalik analüüs, mille põhjal me teeme investeeringuid revolutsioonilistesse uutesse tehnoloogiatesse. Selles kirjeldatakse meie pühendumust rohelise majanduse ülesehitamisele ja puhta tehnoloogia uute ideede toetamisele, mida on hädasti vaja, kui soovime ohjeldada kliimamuutusi kogu maailmas. Aruandest näeme, kui oluline on investeerida taristusse, mille abil saame liikuda ühest kohast teise, kus õpetatakse meie lapsi ja kus igaüks on ahistamise eest kaitstud. Aruanne kajastab meie töö mõju väljaspool Euroopa Liitu, sisaldades põhjalikke ülevaateid meie kohapealsetest projektidest partnerriikides nii Aafrikas kui ka mujal. Lisaks on see austusavaldus Werner Hoyerile, kelle teine ametiaeg presidendina lõppes 2023. aasta lõpus ja kes juhtis panku 12 aastat. Mul on au olla tema järglane.

Siinsete kavandite alusel **me juba ehitame Euroopa tulevikku**. Näete sellele tõestust meie laenuandmise ja -võtmise andmetes. Saate lugeda ka meie grupi tegevuskavas aastateks 2024–2026 kirjeldatud ulatuslike tulevaste kohustuste kohta. Kõik see näitab meie ambitsiooni – kujundada tulevikku igauhe jaoks Euroopas ning meie naabrite ja partnerite hüvanguks kõikjal maailmas.

Aruanne näitab, et Euroopa Investeerimispank on Euroopa ja maailma jaoks olulisem kui kunagi varem. Mul on hea meel saada selle suure projekti osaliseks, kui astun presidendi rolli, ning olen entusiastlik tulevaste aastate väljavaadete suhtes.

Nadia Calviño

PRESIDENDI EESSÕNA

2023 TIPPHETKED

EIP GRUPP 2023

EL	78,3 mld eurot
MUUD RIIGID	9,5 mld eurot
KOKKU	87,8 mld eurot

EUROOPA INVESTEERIMISPANK 2023

EL	66,5 mld eurot
MUUD RIIGID	8,6 mld eurot
KOKKU	75,1 mld eurot

EUROOPA INVESTEERIMISFOND 2023

EL	14,0 mld eurot
MUUD RIIGID	0,9 mld eurot
KOKKU	14,9 mld eurot

EIP Gruppi kuuluv Euroopa Investeerimisfond (EIF) on spetsialiseerunud riskifinantseerimisele, et toetada mikro-, väike- ja keskmise suurusega ettevõtteid, ning stimuleerib kasvu ja innovatsiooni kogu Euroopas. EIF finantseerib ja jagab ekspertteadmisi kindlate, kestlike investeeringute ning tagatistehingute jaoks. EIFi aktsionärid on EIP, Euroopa Komisjon, avalik- ja eraõiguslikud pangad ning finantsasutused.

EIP MÕJU

6,7 miljonit
MWh

aastane saavutatud
energiasääst

11,6 miljonit

uut 5G tellijat

1,2 miljonit

EIP rahastatud
haridusasutustes
õppijate arv

21 700
MWh

taastuvatest
energiaallikatest elektri
tootmise võimsus

46 600
GWh

taastuvatest
energiaallikatest
toodetud elektrit

13,8 miljonit

kodumajapidamist,
mida saab
varustada elektriga

42 988 km

paigaldatud/
kaasajastatud elektriliine

13 miljonit

paigaldatud nutiarvestit

130,6 miljonit

inimest, kes saavad paremaid
tervishoiuteenuseid, sh
vaktsiine

17,3 miljonit

inimest, kes saavad kasu
paremast linna- ja
munitsipaalriistust

254 miljonit

lisasõitu ühistranspordis

**Üle
13 000**

alternatiivkütuse tankla

2,6 miljoni

inimese jaoks uus
jäätmekogumissüsteem

1,9 miljoni

inimese jaoks
paremad
sanitaaringimused

4,9 miljoni

inimese jaoks
ohutum joogivesi

1,5 miljoni

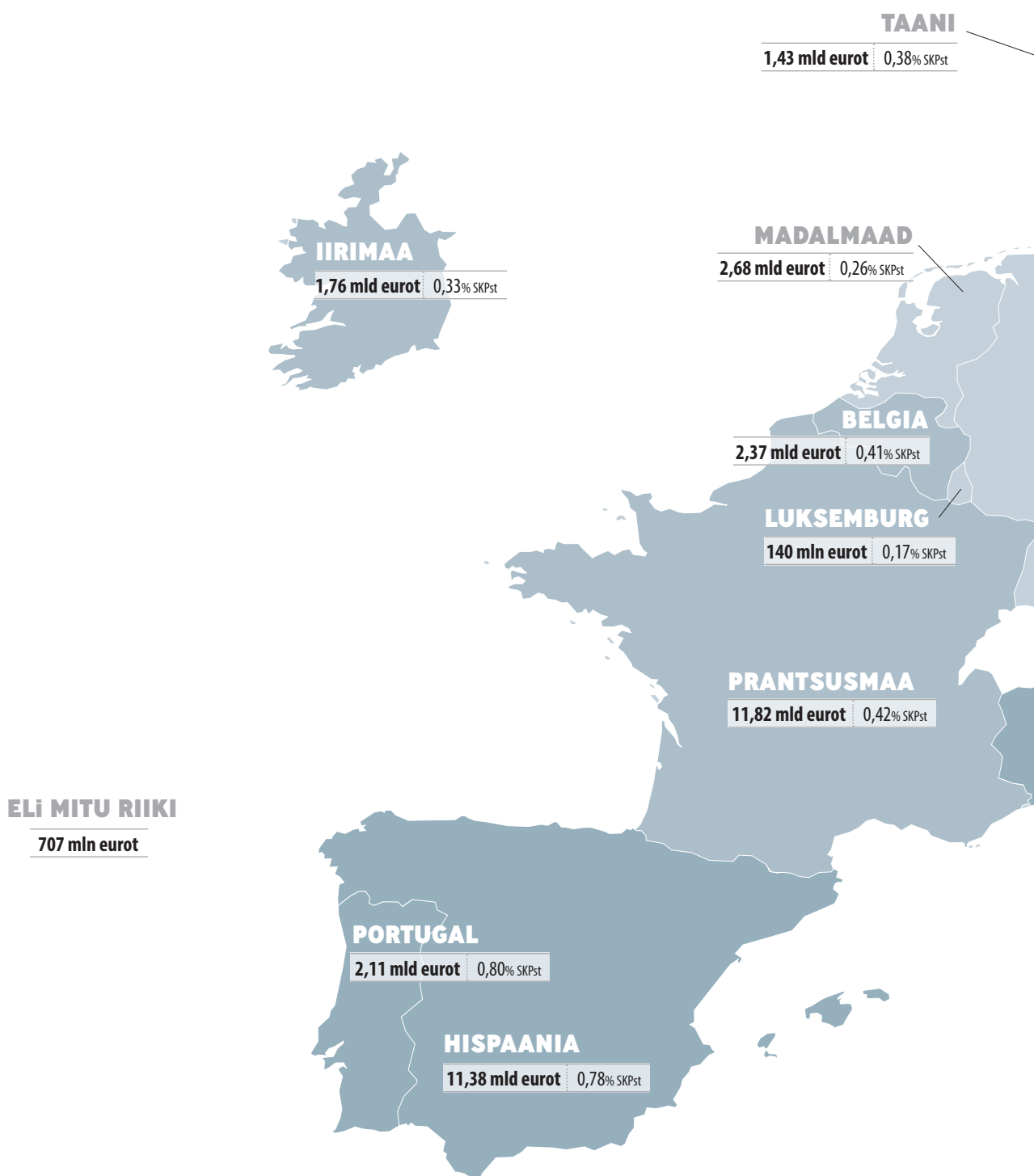
inimese jaoks väiksem
üleujutusoh

12 miljoni

inimese jaoks
väiksem
põuaoh

Arvandmed on 2023. aastal sõlmitud uute laenuühingute eeldatavad tulemused selles etapis kättesaadavate andmete põhjal. Kõik arvanded on auditeerimata ja esialgsed.

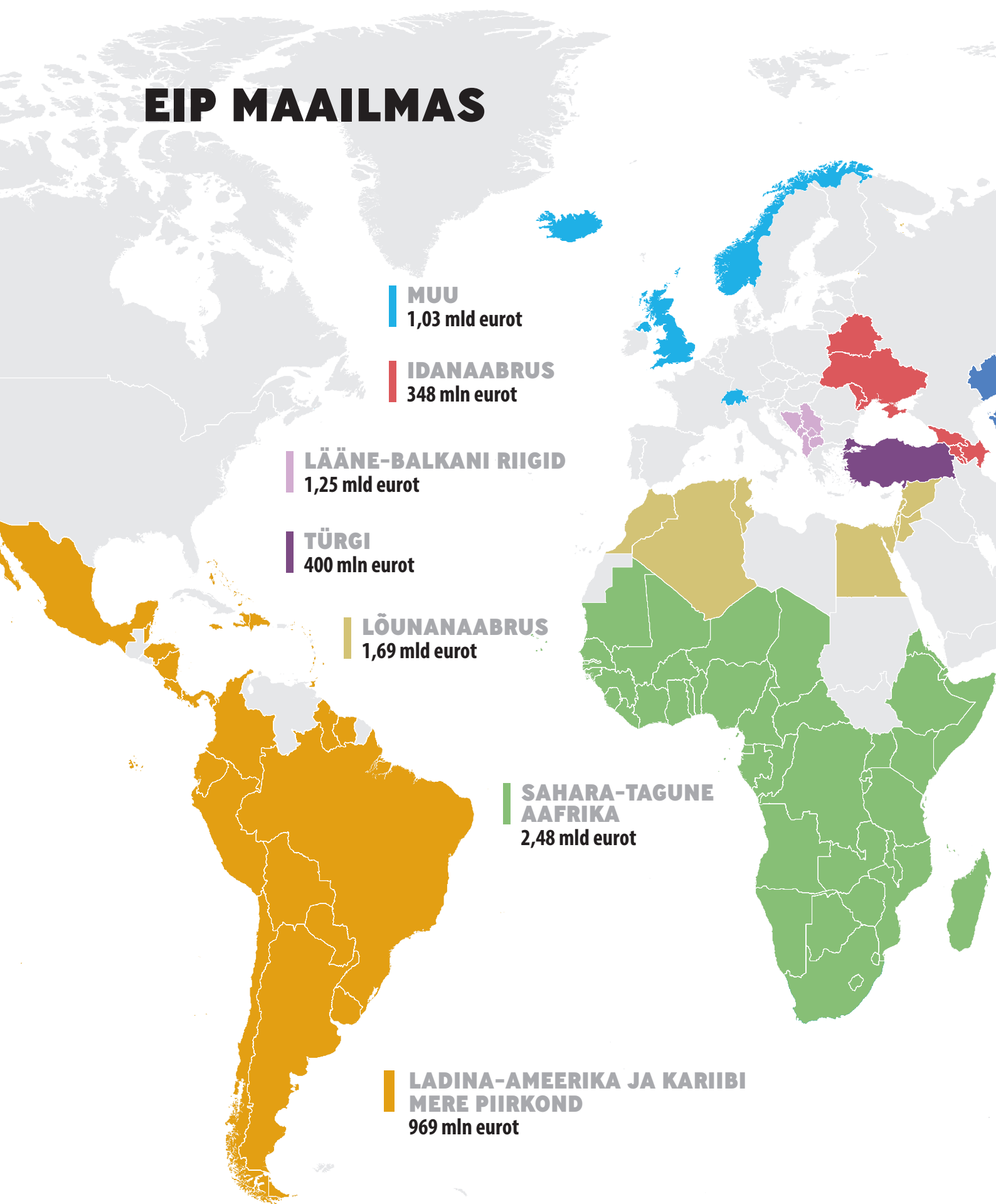
EIP TEIE RIIGIS

Tumedam toon tähistab suuremat investeeringute osakaalu SKPs.

EIP MAAILMAS

MUU
1,03 mld eurot

IDANAABRUS
348 mln eurot

LÄÄNE-BALKANI RIIGID
1,25 mld eurot

TÜRGI
400 mln eurot

LÖUNANAABRUS
1,69 mld eurot

**SAHARA-TAGUNE
AAFRIKA**
2,48 mld eurot

**LADINA-AMEERIKA JA KARIIBI
MERE PIIRKOND**
969 mln eurot

**KOKKU
VÄLJASPOOL
ELi
9,5 mld eurot**

**AASIA
1,36 mld eurot**

Euroopa Investeerimispank ei kinnita, aktspteeri ega määra ühegi sellel kaardil kujutatud territooriumi õiguslikku seisundit, piire, lipuvärve, nimetust ega andmeid.

Pärast ELi sanktsioone Süüria vastu 2011. aasta novembris peatas EL igasuguse laenu- ja nõustamistegevuse selles riigis. Samas osaleb EIP Süüria põhirahtajate rühmas, mis jälgib olukorda ELi ja ÜRO ühisel juhtimisel.

KAVANDAME MURRANGULISI SEADMEID

“ Geopoliitilised pinged mõjutasid 2023. aastal tugevalt Euroopa innovatsiooni ökosüsteemi, sealhulgas selle rahastamist. EIP andis jätkuvalt olulist toetust varajases arengujärgus ja väga uuenduslikele ettevõtetele kogu Euroopas niisugustes strateegilistes sektorites nagu bioteadused, kosmos, kliima, tehisintellekt ja kvantarvutus. EIPst on saanud selles olulises turusegmendis selge liider. Meie otsene toetus võimaldas paljudel uuenduslikel VKEdel jääda Euroopasse, löi töökohti ja kaitses oskusteavet, mis pärineb sageli suurepäraselt Euroopa ülikoolidelt ja teaduskeskustelt. Investeerimiskogukond suhtub panka üha enam kui potentsiaalsesse juhtinvestorisse. See ongi kiirendi roll, mida püüame suure turulüngaga segmendis saavutada. ”

Yu Zhang, EIP tööstuse 4.0 ja bioteaduste valdkonna juht

“ Meie rahastamine mõjutab tugevalt ELi kodanike elu. Investeerimine teadusuuringutesse, innovatsiooni ja arendustegevusse on iga majandussektori jaoks otsustava tähtsusega. EIP-l on oluline roll selliste uuenduslike ja kestlike projektide edendamisel, mis hoogustavad majanduskasvu ja parandavad seega inimeste elu kogukondades, kus neid ellu viiakse. Oleme nende tehingute üle uhked. ”

Gilles Badot, EIP Aadria mere ja Ibeeria piirkonna direktor

“ Nõustamisosakonnal on sel aastal olnud oluline roll üksikute ettevõtete ja projektide toetamisel, aidates neil valmistuda rahastamiseks, ning tugeva ökosüsteemi arendamise toetamisel peamistes kõrgtehnoloogilistes sektorites. Ühendame projektide elluvijad, investorid ja Euroopa Komisjoni. See hõlmab sektoreid kosmosest küberturvalisuseni ning vesinikust kaitsesektorini. ”

Juan Magaña-Campos, EIP ettevõtete finantsnõustamise juht

Novaatorid uurivad protsesse, mida teised peavad enesestmõistetavaks. Nad seavad need kahtluse alla ja töötavad välja parema viisi. Nii palju parema viisi, et kui keegi teine seda näeb, mõtleb ta, miks ta ise selle peale ei tulnud. Euroopa Investeeringispank otsib selliseid novaatoreid ja annab neile töövahendid, et nad saaksid luua ja meie elu ümber kujundada. Olgu tegemist haigla või hommikusöögiga – novaatorid muudavad meie elu paremaks.

KUI PABERITÖÖ ON ELU JA SURMA KÜSIMUS

Saksa tervishoiuvaldkonna idufirma kasutab tehisintellekti, et kärpida arstide paberitööle kuluvat aega ja parandada patsiendihooldust.

2010. aastate alguses oli Wieland Sommer noor ja entusiastlik radioloog, kes oli just alustanud tööd ühes Euroopa suurimas haiglas – LMU Klinikumis Münchenis. Sommer mõistis üsna pea, et patsientidele keskendumise asemel kulus suurem osa ajast paberitööle. „Minu aega oleks saanud paremini kasutada,“ märgib ta. See viis ideele kasutada digitehnoloogiat aruandluse standardimiseks ja dokumentidele kuluva aja vähendamiseks.

Sellel ideel võib olla suur mõju. Keskmine arst kulutab rohkem kui kolmandiku tööajast paberitööle. Kuigi Euroopas on arstide ja elanike suhtarv ülejäänud maailmaga võrreldes keskmisest parem, on 40% arstidest pensioniea lähel. Euroopas on tohtritest suur puudus ning arstide iga töötund on arvel.

Radioloogid nagu Sommer on eriti hõivatud. Elanikkonna vananemise tõttu suureneb vajadus meditsiiniliste ülesvõtete järele pidevalt, kuid enam kui 80% tervishoiusüsteemidest on radioloogide nappus. Radioloogid kulutavad palju aega aruandlusele, sest dokumenteerimismeetodid on aegunud. „Tavaliselt alustame dokumendi täitmist tühjal lehelt, vaatame ülesvõtet ja paneme kirja analüüsivastuse,“ kirjeldab Sommer. Igal arstil on oma stiil ja standardimist on vähe.

2014. aastal asutas Sommer idufirma Smart Radiology. Ta tegi tarkvarainseneridega koostööd, et arendada välja mallid, mida saaks regulaarselt uuendada, nii et arstidel oleks alati juurdepääs kõige asjakohasemale teabele.

Tervishoiu digiüleminek

Kümme aastat hiljem on ettevõtte laienenud üle radioloogia piiride ja loonud uue kaubamärgi Smart Reporting. Ettevõtte palgal on üle 80 töötaja, sealhulgas päris palju arste, ning selle tarkvara kasutab rohkem kui 15 000 kasutajat enam kui 90 riigis. **Euroopa Investeerimispank toetab Smart Reportingu laiendamist 15 miljoni euro suuruse riskikapitalilaenuga, mida tagab programm „InvestEU“**, mis aitab innovaatilistel Euroopa ettevõtetel kaasata investeringuid ja toetab Euroopa Liidu kestlikkuse tegevuskava. „Tervishoiusektoris on veel palju tõhustada, ja me näeme seda tarkvara mitte üksnes suurepärase lahenduse, vaid ka sammuna tervishoiuvaldkonna hädavajaliku digiülemineku suunas,“ selgitab projektiga tegelev ELi panga laenuametnik Gergely Krajcsi.

Ettevõtte kinnitusel võib pakutav tarkvara säästa kuni 90% ajast, mille arstid kulutavad dokumentatsioonile, samuti 30% ajast, mis kulub ebastandardsete aruannete tõlgendamisele. Tegu on sõna otseses mõttes elu ja surma küsimusega. Uuringud on näidanud, et standarditud aruandluse kasutuselevõtt patoloogia valdkonnas vähendas patsientide suremust 4,3% võrra. „Teine põhjus, miks me ettevõtet rahastame,“ lisab Euroopa Investeerimispanka bioteaduste spetsialist Cristina Niculescu, „on selle potentsiaal parandada tervishoidu andmepõhise lähenemisviisi abil, mis muudab diagnoosimise lihtsamaks ja täpsemaks.“

ULMEST TEADUSSE

Uus grafeenist ajuimplantaat neuroloogiliste haiguste raviks.

Arvutikiipide inimese ajusse siirdamise idee on ulmekirjanduses ammu ajast kasutusel. Kiire otsing IMDB veebilehel näitab, et ajuimplantaatide kasutamist on näidatud vähemalt 55 filmis ja telesaates. Nüüd aga on ajusse siirdatavad kiibid liitunud üha pikeneva tehnoloogiate loeteluga, millest on teadusulme asemel saanud teaduslik fakt. Lähema kümnendi jooksul võib see pakkuda revolutsioonilisi lahendusi kasvavate ravivajaduste rahuldamiseks. Hispaania idufirma INBRAIN alustab inimkatseid siirdatava ajukiibiga, mis on valmistatud grafeenist, väga hea juhtivusega revolutsioonilisest materjalist, mis on 200 korda tugevam kui teras ja vaid ühe aatomi paksune. „Grafeeni suur eelis on asjaolu, et see võimaldab meil valmistada võimalikult väheinvasiivse, väga hea biosobivusega kiibisüsteemi, millel on uskumatu tundlikkus ja närvisignaali lahutusvõime ning väike toitevajadus,“ ütleb INBRAINi tegevjuht Carolina Aguilar.

Grafeen on põhimõtteliselt kiht süsinikuaatomeid, mis paiknevad kuusnurkse võrestruktuuri kujuliselt. Grafeen on inimese juuksekarvast miljon korda õhem, kahemõõtmeline materjal, millel on erakordsed mehaanilised, elektrilised ja soojuslikud omadused. See on optiliselt läbipaistev, ent piisavalt tihe, et gaase mitte läbi lasta, ja erakordselt tugev, ning sel on suur potentsiaal mitmes valdkonnas, sealhulgas elektroonikas, energia salvestamisel ja biomeditsiinis.

INBRAINi kiip sisaldab grafeenist valmistatud nahasarnast neuroliidese protsessorit ja traadita laetavat neuroprotsessorit, mis koos arenenud masinõppetarkvaraga võimaldab aju närvisignaale kaardistada, dekodeerida ning moduleerida. Süsteem suudab tuvastada aju ebakorrapäraseid elektrisignaale, mis näiteks Parkinsoni tõve korral põhjustavad kontrollimatut värisemist, jäikust või tasakaaluhäireid. Seejärel annab süsteem elektriimpulsse, et neid moduleerida ja sümptomeid niisugusel viisil reaalajas kontrollida. Tulevikus võimaldab süsteem ka mõtete teisendamist kõneks patsientidel, kellel on insuldijärgne afaasia või muud halvatusesega seotud häired. „Potentsiaal on tohutu,“ kinnitab Euroopa Investeerimispanka bioteaduste spetsialist Valeria Iansante, **kes allkirjastas 2023. aastal INBRAINile antud 20 miljoni euro suuruse riskikapitalilaenu**, et toetada võimalikku tulevast rahavajadust lisaks ettevõtte edukale riskikapitali vahendite hankimisele. „Selle tehnoloogia võimalik mõju närvisüsteemi haiguste nagu Parkinsoni tõbi – vahest ka epilepsia või isegi depressioon –, ravile on niivõrd suur, et meie arvates väärivad nad praegu rahastamist.“

Euroopa Investeerimispank pole ainus, kes mõistab INBRAINi tehnoloogia potentsiaali. Euroopa vanim ravimifirma Merck sõlmis ettevõttega 2021. aastal lepingu, et teha koostööd bioelektroonilise uitnärviravi alal krooniliste haiguste, näiteks põletikuliste tervisehäirete raviks.

Barcelonas asuv INBRAIN on Euroopa edulugu riiklikult rahastatud teadusuuringute ja Barcelona kõrgtehnoloogiakogukonna jaoks. Ettevõtte sai alguse Barcelonas asuva Katalaani Nanoteaduse ja Nanotehnoloogia Instituudi uurimisprogrammist, mida rahastati Euroopa Liidu algatuse „Graphene Flagship“ vahenditest. Tegu on miljardi euro suuruse kümneaastase uurimisprogrammiga, mis käivitati 2013. aastal grafeenuuringute edendamiseks ja koordineerimiseks kogu Euroopa Liidus.

ÜHA LAIEM RINGLUS

Fossiilkütustest valmistatud plast on kliimamuutuste peamine põhjustaja ja plastijäätmed on tõsine keskkonnaprobleem. Infinity Recycling on plasti heidetud kinda üles korjanud.

Jeroen Kelder veetis suurema osa karjäärist ettevõtete rahastamise ja investeringute valdkonnas, tegeledes väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete toetamisega ning investeringutega olulistesse majandussektoritesse nagu tervishoid ja taastuenergia. Keskendudes üha enam ringkasutusele, mõistis ta, et paljut aastatega õpitust saaks rakendada ressursside ja eelkõige plasti ümbertöötlemisel. „Euroopas võetakse ringlusse ainult väike osa plastist,“ märgib Kelder. „Praegu puuduvad lahendused olusringi lõppu jõudnud jäätmete piisavaks ringlussevõtuks, mistõttu suur osa jäätmetest põletatakse või saadetakse prügilasse, mis on kahetsusväärne, sest 7–9 % maailma CO₂ heitest lähtub plastist. Selle näitaja vähendamine ei tohiks olla ülemäära keerukas.“

Kõrgtehnoloogilise ringlussevõtu tehnoloogia on juba aastaid kasutusvalmis, kuid seonduv tegevus on tema sõnul olnud „vähene, liiga kulukas ja ebatõhus. Ning arvestades, et üleminek tsentraliseeritud, lineaarselt majanduselt hajutatud ringmajandusele võib olla murranguline, ei suuda praegune tööstus tõenäoliselt muutusi ellu viia,“ räägib Kelder. „Sektor vajab sõltumatut riskikapitali ja praktilist toetust.“

Seepärast pöördus Kelder 2019. aastal Euroopa Investeerimisfondi poole, et panna proovile oma investeerimisühingu Infinity Recycling ideed. 2023. aastal **investeeris EIF 50 miljonit eurot Infinity Recyclingu fondi Circular Plastics Fund**; tegu on EIFi ühe suurima investeringuga esmakordsesse fondi. Selle tulemusena on fond jõudmas oma 150 miljoni euro suuruse eesmärgini.

Plastil on röögatu kliimajalajalg, plast ohustab tõsiselt ökosüsteeme ja elupaiku, selle arvele jääb 80% kogu merereostusest. Plastijäätmete negatiivsele mõjule vaatamata eeldatakse, et plasti kasutamine kolmekordistub 2060. aastaks. Circular Plastics Fund, üks esimesi Euroopa fonde, mis keskendub plasti ringlussevõtule, on kõrgtasemel ringlussevõtutehnoloogiate eestvedaja. Need tehnoloogiad võiksid selle probleemi lahendada ja teisendada plastijäätmed tagasi oma algseks olekusse, et kasutada neid toorainena, sulgedes tööstusahela.

„Euroopa Investeerimisfondi arvestatav toetus fondile peaks andma tugeva signaali ning on kooskõlas meie eesmärgiga luua spetsialiseerunud Euroopa investorite ökosüsteem peamistes alarahastatud kliima- ja keskkonnapoliitika valdkondades,“ selgitab Euroopa Investeerimisfondi omakapitaliinvesteringute ja tagatiste töөрühma investeerimishaldur João Ramos.

Euroopa Investeerimisfond on jätkuvalt suurendanud investeringuid kliima- ja keskkonnamõju-fondidesse ning loodab 2023. aastal eraldada ligikaudu miljard eurot enam kui 25 riski- ja erakapitalifondile, kahekordistades oma 2022. aasta investeringute mahu. Euroopa Investeerimisfond püüab oma fondidega seotud tegevuse kaudu lahendada püsivaid rahastamispuudujääke olulistel ja alarahastatud turgudel, toetades uusi fonde energeetika, põllumajandus- ja toidutootmise, ringmajanduse ning sinise majanduse sektorites. Tähelepanu on pööratud ka teravale kapitalipuudusele seoses hilise etapi majanduskasvu ning kliima- ja keskkonnatehnoloogiate mastaapimisega, kusjuures Euroopa Investeerimisfond on toetanud mitmeid uusi fonde, mis tegelevad selle olulise turusegmendiga.

RISKIKAPITAL KASVURAHASTAMISE LIHTSUSTAMISEKS

Algatusega „European Tech Champions“ rahastatakse Euroopa tehnoloogia-ettevõtete kasvu ja arendatakse Euroopa riskikapitaliturgu.

Paljutöotavatel Euroopa idufirmadel on sageli raskusi kapitali leidmisega, mida nad vajavad laienemiseks ja arenguks.

Neljandikus Euroopa riskikapitalitehingutest osaleb vähemalt üks USA investor. Idufirmad on sunnitud liikuma välismaale, USA ja Aasia mahukatele kapitaliturgudele, või müüma end suurematele ning jõukamatele konkurentidele. Riskikapitalifonde, mille käsutuses on 200–500 miljonit eurot investeringuteks, on USAs kolm korda rohkem kui Euroopas. Fonde mahuga 500 miljonist eurost miljardi euronni või üle selle on USAs kuus kuni kaheksa korda rohkem. Eeltoodust tulenevalt suudavad USA idufirmad tavaliselt kaasata kuni viis korda rohkem kapitali võrdluses Euroopaga.

Selle investeerimislünga täitmiseks lõi Euroopa Investeerimispanka Grupp investeerimisplatvormi riskikapitali kogumiseks Euroopas – algatuse „European Tech Champions“.

Algatust haldab Euroopa Investeerimisfond, ELi panga tütaretevõtte, mis pakub omakapitalirahastust ja keskendub väiksematele ettevõtetele. Algatus on kindlustanud esialgse 3,75 miljardi euro suuruse rahastuse Saksamaalt, Prantsusmaalt, Itaalialt, Hispaanialt, Belgialt ja Euroopa Investeerimispanka Grupilt.

Algatus aitab Euroopa hilise etapi riskikapitalifondidel tekkida ja kasvada, et need saaksid suunata hädavajalikku kasvukapitali paljutöotavatele Euroopa novaatoritele.

Algatuselt „European Tech Champions“ eeldatakse 10–15 investeringu tegemist suurtesse riskikapitalifondidesse ligikaudu miljardi euro ulatuses. Eesmärk on kaasata enam kui 10 miljardi euro väärtuses investeringuid innovaatilistesse ettevõtetesse nende kasvufaasis.

Algatus keskendub ka sellise varaklassi väljatöötamisele, millega meelitada ligi institutsionaalseid investoreid ja säilitada pidev rahastamisvoog Euroopa idufirmadesse.

Fondi maht peaks uute eraldistega aja jooksul kasvama.

„Innovatiivsed ettevõtted peavad suutma leida vajalikku omakapitali just siit, Euroopast,“ teatab Euroopa Investeerimisfondi tegevjuht Marjut Falkstedt.

UUENDUSED, MIDA PEAKSITE KUULMA

Itaalia kuulmisseadmete tootja Amplifon investeerib ja digitaliseerib, et aidata üha lisanduvaid kuulmisprobleemide all kannatajaid. Iirimaa ettevõtte Neuromod edendab tinnituse ravi.

Marco Giachetti kuulmine hakkas nõrgenema, kui ta polnud veel 40-aastane. „Pere või sõpradega koos olles hakkasin üha sagedamini omaette hoiduma, sest mul oli keeruline vestlustes osaleda,“ meenutab Giachetti, kel nüüdseks aastaid 67. „Mürarikaste keskkondadega oli raske toime tulla, nagu ka kinos või teatris käimisega.“

Ta pöördus Amplifoni, Itaalias asuva ülemaailmse kuulmisvahendite jaemüüja poole, kus kuulmisspetsialist talle kuuldeaparaadi paigaldas. Giachetti pole ainus, keda see mure vaevab. Ligikaudu 1,5 miljardil inimesel on teatav kuulmislangu ja 430 miljonit inimest – enam kui 5% maailma elanikkonnast – kannatab kuulmispuude all. 2050. aastaks ületab see arv eeldatavalt 700 miljoni piiri. Ravimata kuulmislangu lähed tervishoiu- ja sotsiaalkulude, tootlikkuse vähenemise ning haridustoe kaudu maksma peaaegu triljon dollarit aastas. Investeerimine seadmetesse, mis parandavad vaegkuuljate elukvaliteeti, on oluline, kuna elanikkond vananeb.

Investeerimine tervisesse

Juulis sõlmis Euroopa Investeerimispank Amplifoniga 300 miljoni euro suuruse laenulepingu, et aidata ettevõttel jätkata teenuste uuendamist, digitaliseerimist ja täiustamist. „See on investering hõbedasse majandusse,“ ütleb tehingu algatanud Euroopa Investeerimispanka laenuametnik Radek Ossowski-Barbetti. Investering toob kasu Amplifoni klientidele Euroopas ja kogu maailmas, kuid suur osa investeringutest tehakse ühtekuuluvuspiirkondades kooskõlas Euroopa poliitikaga investeerida majanduslikult nõrgematesse piirkondadesse, et tõsta elatustaset.

Amplifoni eesmärk on kasutada andmeid, et luua „isiklikum audioloogiline kogemus“, selgitab Amplifoni tegevjuht Enrico Vita. „Kogutavate andmete toel saame oma kliente paremini tundma õppida ja omandada ettekujutuse sellest, kuidas nad oma kuuldeaparaate kasutavad. Samuti võimaldab see teave meil oma teenust täiustada, näiteks personaalse järelravi ja kaughoolduse kaudu.“

“ **Mürarikaste keskkondadega oli raske toime tulla** ”

Võitlus tinnitusega

Teine kuulmisvaevus, mis mõjutab 10–15% maailma täiskasvanud elanikkonnast, on tinnitus – fantoomheli, millel puudub väline allikas. Tavaliselt kirjeldatakse seda kui helinat, kuid mõni kogeb tinnitust kõrgetoonilise metalse vilina, kohina või suminana. Iirimaa asuv ettevõtte Neuromod Devices on välja töötanud seadme, mis ühendab keele- ja helistimulatsiooni tinnituse leevendamiseks. Ettevõtte nimetab seda kaheviisilist stimulatsiooni „bimodaalseks neuromodulatsiooniks“.

Märtsis sõlmis Euroopa Investeerimispank Neuromodiga 15 miljoni euro suuruse riskikapitalilepingu, et aidata ettevõttel seadet arendada ja alustada selle müüki teistes Euroopa riikides.

RINNAVÄHI AVASTAMINE SONDI ABIL

Poola ettevõtte arendab innovaatilist rinnavähidiagnostikat, mis annab vastuse vähem kui tunniga.

Magdalena Staniszewska ja Marcin Staniszewski on leiutanud seadme, mis võib põhjustada revolutsiooni rinnavähi avastamises. Samas polnud algne idee üldsegi rinnavähiga seotud. Alguses tegeti silmaga... ja NASAga.

Magdalena, kes on hariduselt immunokeemik ja kutsumuselt rakubioloog, töötas 2012. aastal Bostonis Harvardi meditsiinikooli prestiižses Pierce Labis, uurides silmahaigusi. Marcin oli hiljuti omandanud magistrikraadi inseneriteaduses Akroni ülikoolis Ohios. Ta tegi NASAga koostööd projekti raames, mis hõlmas uute komposiitmaterjalide kasutamist kosmoselaevade mootorites, ning tal tärkas huvi kiudoptiliste tehnoloogiate rakendusvõimaluste vastu kosmoses. Vestlused õhtusöögilaua taga keskendusid teadusele. Paaril tekkis idee kasutada fotoonikat, et tuvastada erinevate haiguste markereid organismis rakkude või kudede eemaldamise vajaduseta. Kasutada võiks hoopis kiudoptikat, et mõõta kehas reaalselt haigusmarkereid nagu need, mis heljuvad ümber kasvaja. „Nii kujunes välja idee luua uudne diagnostikavahend mõõtmiste sooritamiseks tõelises, elusas koes,“ meenutab Magdalena Staniszewska.

Nende ettevõtte, SDS Optic, on viimase kümne aasta jooksul töötanud välja diagnostikavahendi inPROBE. Kehasse viiduna tuvastab see vähem kui tunniga nn HER2-positiivset agressiivset tüüpi rinnavähi. Seni on naised pidanud traditsioonilise biopsia tulemusi ootama päevi või nädalaid. Varajane diagnoos suurendab hiljuti väljatöötatud HER2-positiivse vähi ravi edukust.

„Vähk pälvis meie tähelepanu, sest abivajadus on suur,“ märgib Staniszewska, kes on ettevõtte teadusjuht. Juhtumite arv kasvas kogu maailmas, isegi noorte naiste seas. „See oli tõesti hirmutav ja minu jaoks ilmselgelt südamelähedane.“

Ülilpeenike biopsianõel, mis sisestatakse kehasse kasvaja või võimalike vähirakkude läheduses, kannab nanosuurusel kiudandurit. Juuspeen andur mõõdab biomarkeri olemasolu, see muudab protsessi ohutumaks ning traditsioonilise biopsiaga võrreldes märksa vähem valusaks ja invasiivseks. Sondi kogutud andmed edastatakse optilise kiu kaudu diagnostikaseadmesse, mis määrab kindlaks, kas teatud markerite, näiteks HER2-valgu sisaldus viitab vähile.

Europa Investeerimispanka bioteaduste ja biotehnoloogia üksuse investeerimisspetsialisti Rebecca Verdin-Poli kinnitusele on rinnavähk naiste seas enimlevinud vähkkasvaja. Aastas diagnoositakse ligikaudu 2 miljonit haigusjuhtu ja igal aastal sureb üle 650 000 naise. **Euroopa Investeerimispank annab SDS Opticule 10 miljonit eurot riskikapitalirahastust, mida toetab InvestEU tagatis.**

„Reaalselt väga suure täpsusega diagnoosimise võimalus on tõeliselt murranguline,“ ütleb Verdin-Pol.

PÄIKESE JÕUL

Hispaania ettevõtte arendab esimest päikese jõul töötavat, täiselektrilist, mehitamata drooni, mis pakub uusi kasutusvõimalusi luure- ja seiretegevuses.

Robert Miller on lennutööstuse veteran, kes on arendanud ja kasutanud lendavaid seadmeid georuumiliseks seireks, kommunikatsiooniks ja keskkonnauuringuteks. Ta on aastaid uurinud tehnoloogiaid, mille abil saab vaadelda tiheda taimestikuga alasid nagu džunglid, metsad ja rannaalad. Niisugune seire on tähtis nii tsiviil- kui ka kaitsetarbel. Ent erinevad keskkonnad, näiteks tihe lehestik, võivad teabe kogumise, mõistmise ja analüüsimise keeruliseks muuta.

Miller mõistis, et probleemi lahendamiseks on ülimalt oluline erinevatelt anduritelt saadud teabe kombineerimine. Ent see nõudis aeglase käiguga õhusõidukit, mis oleks võimeline pikkadeks lendudeks ja pidevaks liikumiseks, et kaamerad ja andurid saaksid koguda veelgi üksikasjalikumalt kasulikku teavet kõrgema kvaliteediga piltide abil. Tollal polnud sellist tehnoloogiat veel välja töötatud.

Kõik muutus 2016. aastal, mil Bertrand Piccard ja André Borschberg sooritasid esmakordselt reisi ümber maailma päikeseenergiaal töötava õhusõidukiga. Just sellist õhusõidukit Miller otsiski, ning ta tabas ära selle

“**Meie esimene suur idee oli... õhusõiduk mehitamata süsteemiks muuta**”

potentsiaali õhukaitsetööstuse ümberkujundamisel. Ettevõtte Skydweller, mille asutasid Miller ja tema partner John Parker, omandas 2019. aastal Piccardi ja Borschbergi poolt välja töötatud õhusõiduki koos sellega seotud intellektuaalomandi varadega. „Õhusõiduk on kerge, püsib erakordselt kaua õhus, kuna kasutab päikeseenergiat, ning liigub aeglaselt, sest töötab nagu purilennuk,“ selgitab Massimiliano Manfreda, üks esimesest üheksast inimesest, kes Skydwelleriga selle asutamisel liitusid. „Piire seadis vaid piloot. Meie esimene suur idee oli piloot välja jätta ja õhusõiduk mehitamata süsteemiks muuta.“

Skydweller koos oma Itaalia tehnoloogiapartneri Leonardoga kavatses drooni turule tuua 2024. aastal. **Euroopa Investeerimispank toetab Skydwellerit 30 miljoni euro suuruse riskikapitalilaenuga, mille leping sõlmiti 2023. aasta novembris.** Seda finantseeringut toetab InvestEU tagatis. „Ükski teine päikeseenergiaal töötav droon ei suuda kanda sarnast koormust,“ teatab tehinguga tegelenud EIP ökonomist Björn Werner. Päikese- ja akuenergia kombinatsiooni toel püsib mehitamata õhusõiduk õhus päevi, vajaduseta maanduda või tankida. See loob uusi võimalusi.

Muljetavaldava 72-meetrise tiivaulatusega õhusõiduk on suurem näiteks reisilennukist Airbus A330. Tiivad on kaetud ligi 300 m² fotogalvaaniliste elementidega, et kasutada ära taastuvat päikeseenergiat. Samuti on õhusõidukil neli akut, kuhu saab varuda 7075 kilovatt-tundi energiat, mis on võrdne kahe Tesla elektriauto aku mahtuvusega.

Päikeseenergiaal töötavad droonid võivad lennunduses revolutsiooni tekitada, sillutades teed pikamaalendude CO₂ heite vähendamisele. Et selline õhusõiduk suudab lennata pikemat aega ja läbida suuremaid vahemaid, on sellest kasu kaugetes piirkondades, kus võib traditsioonilisi energiaallikaid nappida.

Euroopa Investeerimispanka toetus võimaldab ettevõttel tehnoloogiat veelgi täiustada ja õhusõidukeid müüma hakata. „Lisaks aitab see ettevõttel kujuneda juhtivaks mehitamata õhusõidukite pakkujaks,“ märgib Euroopa Investeerimispanka vanem-investeerimisspetsialist Fabrizio Morgera.

TORE, HEA JA KIIRE

Itaalia esimene täisdigitaalne pilvepõhine pank rahastab Lõuna-Itaalia väikeettevõtteid – eelkõige neid, mis keskenduvad kliimameetmetele.

2019. aastal asutatud ja endise majandusarengu ministri Corrado Passera juhtimisel tegutsev pilvepõhine pank illimity on kasvanud kiiresti ja muutunud murranguliste algatuste nagu b-ilty, Itaalia esimene *online*-laenuprogramm väikeettevõtetele, inkubaatoriks. „Tahtsime hoiduda traditsiooniliste ärikliente teenindavate pankade piirangutest ja aidata ületada mõned igapäevased takistused, millega väikeettevõtjad praegu silmitsi seisavad,“ selgitab Passera.

Aprillis Euroopa Investeerimispanngalt saadud 100 miljoni euro suurune laen võimaldab b-iltyl investeerida selle summa Lõuna-Itaalias ja saartel ehk Mezzogiorno piirkonnas asuvasse väikeettevõtetesse ning äriühingutesse, mis võitlevad kliimamuutuste vastu. Uuenduslik ettevõtte taotles ELi pangast rahastust ka 2021. aastal, et leevendada COVID-19 majanduslikku mõju väikeettevõtetele.

Samas kui jaekliente teenindavad Itaalia pangad tegid digiüleminekuga algust juba mõni aeg tagasi, on ärikliente teenindavad pangad alles nüüd sellega leppimas. 2022. aasta veebruaris käivitatud b-ilty digitaalne pangandusplatvorm hõlmab mitmesuguseid teenuseid väikeettevõtetele, sealhulgas lihtsustatud laenurakendusi ning sujuvat raamatupidamist ja aruandlust. Ettevõtetel on põhjalik ülevaade kõigist oma varadest ja nad pääsevad mõne sekundiga ligi oma finantsnäitajatele.

„Väikeettevõtted saavad keskenduda olulistele ärikriitilistele ülesannetele ega pea tegelema aeganõudvate paberipõhiste pangandusprotsessidega,“ ütleb illimity laenudega tegelenud Euroopa Investeerimispannga laenuametnik Roberto Stasi.

Euroopa Investeerimispannga poolt b-ilty laenule pakutud soodsatest tingimustest saavad kasu väikeettevõtjad – 30% vahenditest läheb väikeettevõtjatele ELi ühtekuuluvuspiirkondades, eelkõige Molises, Campanias, Apuulias, Basilicatas, Calabrias, Sitsiilias, Sardiinias, Abruzzos, Umbrias ja Marches.

„Meie jaoks on see suurepärane võimalus aidata ühel Euroopa piirkondlikul pangal kasvada ja edendada väiksemate projektide keskkonnahoidlikumat rahastamist,“ selgitab laenuga tegelev Euroopa Investeerimispannga ökonomist Tatiana Bosteels. „Sooviksime luua b-iltyga pikaajalised suhted, et rahastada tulevikus rohkem ja suuremaid kliimameetmete projekte.“

Digitaalne pank ja inimlik tulemus

Väga tähtis on kasutada ära väikeettevõtjate tohutut potentsiaali. Seega ei piirdu illimity neile laenu andmisega, vaid osaleb aktiivselt nende kasvustrateegiates. b-ilty keskendub ajalooliselt alateenindatud miljoni väikeettevõtja vajadustele Itaalias. b-ilty saab pakkuda toetust erinevatele ettevõtetele kogu Itaalias, füüsilistest filiaalidest põhjustatud lisakuludeta. Platvorm võimaldab kiiresti analüüsida kümneid näitajaid, andes väikeettevõtjatele selged laenuvastused. Ettevõtja saab mõne päeva jooksul teada, kas ta saab laenu või mitte ja miks on otsus just selline.

„Meile meeldib teha toredaid ja häid asju ning teha neid kiiresti,“ ütleb Passera.

LÖPP TIBUDE HUKKAMISELE

Hollandi ettevõtte pakub haudejaamadele kiiret ja vähekulukat viisi isaste tibude tuvastamiseks enne koorumist.

Wouter Bruins otsis reaalse elu probleemi, mida lahendada. Leideni ülikooli rakubioloogia magistritöö jaoks pidi ta välja mõtlema idee, mis võiks potentsiaalselt kasvada idufirmaks. Bruins otsis inspiratsiooni oma kodupiirkonna Randstadi põllumajandustootjatelt Hollandis. Kord jäi üks talunik oma kanalad Bruinsile tutvustades seisma ja osutas tibudele. „Iga kana kohta, keda siin näete, tapame ühe kuke, isase tibu,“ ütles talunik Bruinsile. „Ja ma vihkan seda.“

Talunik viitas ligikaudu 6,5 miljardile isasele tibule, kes igal aastal maailmas tapetakse, tavaliselt siis, kui tibu on vaevu ühepäevane. Munatootjatel, kes kasvatavad ka munakanu, puudub kiire ja odav viis embrüo soo kindlaksmääramiseks enne tibu koorumist. Kui tibud viimaks kooruvad, kontrollivad farmitöötajad nende sugu ja korjavad emased välja. Isased tibud tapetakse kohe, kas purustajas või – kui neil on õnne – gaasikambris. „Kõikide probleemide seast, mis ma inimesi küsitledes üles tähendasin, otsustasin hakata lahendama tibude hukkamist,“ jutustab Bruins. „See teema ühendab tehnoloogilised ja ärilised proovikivid, aga ka eetika. Kui juhtute midagi niisugust nägema, ütleb kõhutunne teile, et see ei ole normaalne.“

“ See on üks neist ilmselgetest probleemidest, mis lahendust vajavad ”

Bruins peitus oma korterisse Leidenis, et leida lahendus. Ta asutas koos teise biomeditsiinitudengi Wil Stutterheimiga ettevõtte In Ovo. Viimased 12 aastat on nad püüdnud välja töötada kiiret ja odavat viisi, mille abil põllumajandustootjad saaksid määrata kindlaks tibu soo viljastatud munas. Tulemuseks on masin nimega Ella, mis määrab koorumata tibu soo alates üheksandast inkubatsioonipäevast, läbistades munakoore ja võttes väikese vedelikuproovi. Esimest masinat katsetati edukalt 2020. aastal. See võimaldas 300 000 tibul kooruda ühegi isase tibu tapmiseta. Nüüd on In Ovo kasvamas, 2024. aasta lõpuks on kavas võtta munatootjate haudejaamades kasutusele kümme masinat.

„Kui olete bioloog ja mõistate geneetikat ning teil on seos põllumajandussektoriga, on see üks neist ilmselgetest probleemidest, mis lahendamist vajavad,“ märgib Euroopa Investeeringupanga biomajanduse osakonna vanemökonoomist Diogo Machado Mendes. **ELi pank toetab In Ovot 40 miljoni euro suuruse riskikapitaliinvesteeringuga, millel on InvestEU tagatis.**

Odavad, kiired testid

Masin kontrollib tibude sugu järgmiselt: lööb nõelaga munakoore sisse tillukese augu ning ammutab paunast, kuhu satuvad embrüo väljaheited, väikese vedelikukoguse. Siis liimitakse auk viivitamatult kinni. Masin määrab soo kindlaks ligikaudu sekundiga, kasutades massispektromeetrit proovi testimiseks ainulaadse biomarkeri osas, mille In Ovo avastas. Järgmiseks sorteeritakse munad soo järgi. Emaste tibude munad lähevad inkubaatorisse tagasi, kus nad 21. päeval kooruvad. Isaste tibude munad saadetakse teisele ettevõttele, mis kasutab neid lemmikloomatoidu koostisosana.

Tüüpiline haudejaam toodab Bruinsi sõnul aastas ligi 20 miljonit tibu. In Ovo ülesandeks oli muuta testid piisavalt odavaks ja täpseks, et haudejaamad saaksid need kasutusele võtta. Kuigi embrüo soo kindlaksmääramise tehnoloogia oli kümne aasta eest olemas, oli selle kasutamine liiga kalline. „Minu sisetunne ütles, et sellest võib tulla päris suur asi,“ sõnab Bruins. „Kulutasin sellele palju aega, püüdes probleemi lahendada.“

**// See teema ühendab tehnoloogilised ja ärilised proovikivid,
aga ka eetika //**

In Ovos püütakse tehnoloogiat edasi arendada, et mune saaks testida kuuendal, mitte üheksandal päeval. Lisaks embrüo soo kindlaksmääramisele jälgib In Ovo ka tibu tervist inkubatsiooniperioodil. Euroopa Investeerimispanga rahastus võimaldab ettevõttel seadet veelgi täiustada, võtta kasutusele rohkem masinaid ja toetada täiendavaid uuendusi linnukasvatusektoris.

Samuti säästavad haudejaamad tublisti tööjõu pealt, sest enamasti kontrollitakse tibude sugu käsitsi. Viljastatud munade testimise hind on tühine, mis on suuremahulises ja madala kasumimarginaaliga toidumunade tootmises oluline. „Tibude tapmist on tõesti karm vaadata,“ tõdeb projektiga tegelev Euroopa Investeerimispanga laenuametnik Céline Rottier. „Kuid küsimus on selles, kas leitakse lahendus, mida põllumajandustootjad on valmis rakendada? Arvan, et neil võis õnnestuda probleem lahendada.“

KAVANDAME

ROHELIST EUROOPAT

“ Toiduga kindlustamatus, kliimamuutused ja elurikkuse vähenemine on ülemaailmsed turutõrked. Need õigustavad riiklike finantseerimisasutuste suuremat tähelepanu biomajandussektorisse investeerimisele. 2023. aastal avaldasid äärmuslikud ilmastikunähtused ja geopoliitiline ebastabiilsus survet toiduainete ja biomaterjalide tootmiskuludele. Oleme keskendunud projektidele, mis toetavad põllumajandustootjaid ja väikeettevõtteid kogu põllumajandusliku väärtusahela ulatuses, samuti innovatsiooni kliimateadlike tavade ja tehnoloogiate valdkonnas, toidu väärtusahela keskkonnajalajälje vähendamist, kestlikku ja kaasavat maaelu arengut ning toidu- ja biomassijääkidest toodetud säästvaid kütuseid ja materjale. Selle töö kõrval aitasime reageerida metsatulekahjustest tingitud elurikkuse ja loodusvarade hävimisele, jätkates metsanduse ja looduskapitali märkimisväärset rahastamist. ”

Felipe Ortega Schlingmann, EIP biomajandusvaldkonna juht

“ EIP-I on keskne roll linnade toetamisel, mis rakendavad ambitsioonikaid integreeritud linnaarengustrateegiaid. Nii muutuvad linnad vastupidavamaks nende ees seisvate katsumuste suhtes – Ukraina sõjaga seotud rahvastikuhood, loodusõnnetused, sotsiaalsed konfliktid, keskkonnanähtused, kliimamuutused ning finants- ja majanduskriisi praegused mõjud. ”

Leonor Berriochoa, EIP linnaarendusvaldkonna juhtivinsener

“ Kliimameetmete ja keskkonnasäästlikkuse eesmärgid, mis on seatud ja mida rakendatakse meie kliimapanga tegevuskava kaudu, on teist aastat järjest ületatud. Neid tulemusi toetavad ja tõhustavad jätkuvalt kohandatud finantstooted ning tulevikku suunatud poliitika, nagu EIP murranguline lähenemisviis õiglasele üleminekule arengumaades. Olen uhke, et saan anda oma panuse avaliku sektori pangas, mis aitab toetada muutusi. ”

Stephen O'Driscoll, EIP keskkonna-, kliima- ja sotsiaalpoliitika juht

Kõiki meie praeguse elu aspekte varjutavad kliimamuutused ja keskkonnaohud. Projektid ja arendused, mida kunagi peeti eraldiseisvates sektorites või tööstusharudes toimivaks, peavad nüüd oma tavapärasesse tegevusse lõimima energiatõhususe või energiatootmise vajaduse. Meie linnad, tehased ja ehitusplatsid peavad olema kestlikud. Euroopa Investeeringuspanga poliitika viib meid esirinda puhta ja keskkonnahoidliku tehnoloogia toetamisel ning nende tehnoloogiate rakendamise edendamisel kogu inimtegevuses.

// Vesi on nähtamatu vahend üleminekuks rohelisele majandusele. 2050. aastaks elab üle 40% maailma elanikkonnast tõsise veepuuduse all kannatavates vesikondades. Veepuudus suurendab tõenäoliselt toiduainete hinnatõusu ja konflikte. Sektoris on tungiv vajadus suurendada avaliku ja erasektori investeeringuid. Meie rahastatavate projektidega kõrvaldatakse turutõrked ja leevendatakse investeerimislünki, nii et nappe ressursse kasutatakse kliimamuutustele vastupanuvõimeliste veesüsteemide rajamiseks ja pikaajalise mõju maksimeerimiseks. //

Karine Measson, EIP veemajandusvaldkonna juht

ROHELINE JA HUMAANNE

Kraków uuendab linnataristut, et muuta linn elanike jaoks keskkonnahoidlikumaks ja abistada Ukraina perekondi.

Pikka aega varjutas õhusaaste Krakówi ilu, kahjustades linnaelanike elukvaliteeti. Selle muutmiseks töötab Kraków välja linnaplaneeringut, et kujuneda ümber kliimanetraalseks ja arukaks suurlinnaks. „Soovime, et meid nähtaks innovatsioonilinna, teadus- ja arenduskeskuse, kestliku linnaarengu ja kliimameetmete liidrina,“ ütleb Krakówi linnamajandus- ja kliimaosakonna juhataja Andrzej Łazęcki.

Kraków seisab silmitsi ka ootamatu survega taristule, sest Venemaa sissetungi järel Ukrainasse saabus linna ligi 270 000 põgenikku. Saabujad tekitasid suurema nõudluse avaliku taristu ja teenuste nagu haridus, tervishoid ning majutus järele. Vaatamata Krakówist vähem kui 300 km kaugusel asuvas riigis puhkenud sõjale ei loobunud linn oma ambitsioonikatest kliimaeesmärkidest. Nüüd on sihiks saavutada kaks eesmärki korraga – muuta linn rohelisemaks ning kaasajastada ja renoveerida Krakówi linnataristut, et see vastaks elanike ja Ukrainast saabunute vajadustele. „Krakówi lähenemisest kliimamuutustega tegelemisele ja praegusele humanitaarkriisile on palju õppida,“ kiidab Euroopa Investeerimispanka vaneminsener Leonor Berriochoa, kes töötas 2023. aastal linnale antud 130 miljoni euro (585 miljoni Poola zloti) suuruse laenuga. „See võiks inspireerida paljusid teisi linnu nende eeskuju järgima.“

Linnad peavad õitsenguks ja kasvamiseks arenema. Samuti võib see olla linnadele abiks humanitaarkriisiga kohanemisel ja toimetulekul. „Iga linn saab vastu võtta piiratud arvu inimesi,“ tõdeb Euroopa Investeerimispanka linnavaldkonna vanemspetsialist Katerina Zisimopoulou. „Seega, kui tuhandeid tuleb juurde, ei suuda haridus-, transpordi- ja muu olemasolev taristu rahuldada kasvava elanikkonna vajadusi, mis põhjustab konflikte, ressursside nappust ning avalike teenuste ja taristu kiiret allakäiku.“

Linnaarendusprojektid, mille käigus rajatakse uus avalik taristu ja ajakohastatakse olemasolevat kaasaval ning loimitud viisil, on olulised, et rahuldada elanikkonna vajadusi nagu haridus, tervishoid ja tööhõive.

Humanitaarkriisiga silmitsi

Kohalik omavalitsus kohandas linnaarengukava, et vastata Krakówi elanike ja siin hiljuti uut elu alustanud ukrainlaste kasvavatele vajadustele. „Keskendusime äsja saabunud ukrainlaste loimimisele ja nende kaasamisele kõigi avalike teenuste alla, mida tuleb laiendada, et rahuldada saabunute vajadused,“ selgitab Krakówi linna sotsiaal- ja tervishoiuosakonna juhataja Elżbieta Żurek-Kois.

Uue linnataristu ehitamine ja olemasolevate rajatiste kaasajastamine nõuab märkimisväärseid investeringuid, hoolikat planeerimist ning aega. Finantskoormust suurendab kasvav vajadus esmatähtsate teenuste ja taristu järele, et rahuldada sõjapõgenike vajadusi. Krakówi jõupingutuste toetamiseks **kiitis Euroopa Investeerimispank heaks 334 miljoni euro (1,5 miljardi Poola zloti) suuruse raamlaenu – augustis allkirjastatud 130 miljoni euro suurune tehing oli esimene osamakse.** Rahastamine on osa Ukraina solidaarsuspaketi programmist, algatusest, mille eesmärk on rahastada ELi liikmesriikide linna- ja piirkondlikke investeringuid vastusena Ukraina sõjale. „Krakówi elanikud on näinud kõvasti vaeva humanitaarkriisiga toimetulekuks, ehitades samal ajal rohelisemat linna,“ tunnustab Euroopa Investeerimispanka laenuametnik Marcin Futera. „Tänu raamlaenule saame rahastada erinevat liiki ja erinevas mahus projekte kogu linnas.“

“ See võiks inspireerida paljusid teisi linnu nende eeskuju järgima ”

Rohelisema Krakówi ehitamine

Linnavõimud on märkimisväärselt renoveerinud ja parandanud linnale kuuluvate hoonete energiatõhusust. See hõlmab muu hulgas akende ja uste soojustamist ja väljavahetamist ning LED-valgustuse, termostaatventiilide ja õhupuhastite paigaldamist. Seni on linna 323 üldkasutatavast hoonest 43% täielikult renoveeritud ning 34% läbinud mõõdukas mahus energiatõhususe parandamis- ja renoveerimistöid.

Krakówi lähenemisviisile on iseloomulik ka kodanike kaasamine otsustusprotsessi. Linn korraldas kaks kodanike paneelarutelu, kus elanikud ja eksperdid said vahetada mõtteid kestliku transpordi arengu, energiatarbimise vähendamise ning taastuvate energiaallikate kasutamise üle. Paneelarutelu käigus antud soovitusel on siduvad.

„Kaasates sellesse protsessi kõik meie elanikud, aitame suurendada keskkonnateadlikkust ja saada täpselt teada, millised on nende vajadused,“ ütleb Łazęcki. „Saame muuta linna kaasavamaks ja elukohana mugavamaks ning samal ajal vastupidavamaks ettearvatute olukordade suhtes.“

JÄTKUSUUTLIK HAIGLA

MADALMAADE HAIGLA RENOVEERIMINE VÄHENDAB CO₂ HEIDET

Haaglandeni meditsiinikeskus on üks parimaid kliinilisi haiglaid Hollandis. Samas vajavad paljud selle hoonetest renoveerimist, et tagada hea hooldus ja vähendada keskkonnajalajälge. Haagi haigla, tuntud kui HMC, sõlmis juunis Euroopa Investeerimispangaga 110 miljoni euro suuruse laenulepingu, et renoveerida oma kaks peamist tegevuskohta, paigaldada uusimad meditsiiniseadmed ja -tarvikud ning uued kütte- ja jahutussüsteemid. Eesmärk on vähendada CO₂ heidet 64% võrra.

Mõistagi paraneb lisaks energiasäästule ka patsientidele pakutav ravi. Keskus teenindab aastas enam kui 170 000 patsienti kõikjalt Hollandist, kes saavad ravile siinsete trauma-, neuroloogia- või vähispetsialistide juurde. Samal ajal avaldab üleminek soojuspumpasüsteemi kasutamisele talvel ja hübriidjahutusseadmete kasutamine suvel suurt mõju haigla energiakuludele. „Investeerides soojuspumpadesse ja hübriidjahutusse, et vähendada energiatarbimist ja kulusid, kasutame ka võimalust oma keskkonnamõju ülevaatamiseks,“ ütleb haigla finantsjuht Martijn Wiesenekker.

EHITUSKIVID, MIS SÖÖVAD SÜSINIKKU

Neli Belgia ettevõtet ühineb kohaliku ringmajandusprojektiga, mille raames kasutatakse terasetootmise kõrvalsaadusi, et luua süsinikdioksiidi heitkoguseid neelav ehituskivi.

Parim näide tootest, mis muudab probleemi lahenduseks, on nelja Belgia ettevõtte poolt väljatöötatud uuenduslik ehituskivi. Betoonplokid valmistatakse enamasti tsemendist, millega kaasneb kasvuhoonegaaside heide. Uuenduslikud Belgia plokid valmistatakse muude tööstusprotsesside käigus kogutud süsinikdioksiidist. Kivi neelab süsinikdioksiidi ja muudab selle kasulikuks.

Tsemenditootmisega on seotud 2,4% tööstus- ja energiaallikatest lähtuvast süsinikdioksiidi heitest üleilmsel tasandil. Seetõttu töötavad neli ettevõtet, millest igaühel on Liège'i lähedal tootmisrajatised, koos välja toodet, millel võib olla märkimisväärne mõju võitlusele globaalse soojenemise vastu. „Meie projekt on väga uuenduslik,“ kiidab Antoine Gregoire, Preferi, ühe neljast ettevõttest, arendusjuht. „See on seotud ringmajandusega ja on kohalik.“

“ Meie projekt on väga uuenduslik. See on seotud ringmajandusega ja on kohalik. ”

Protsess kulgeb järgmiselt. Kui ühes ettevõtetest, Lhoistis, lubja saamiseks kivi kuumutatakse, tekib süsinikdioksiid (CO₂). CO₂-l ei lasta lenduda, vaid gaas suunatakse torujuhtmesse, mida haldab Fluxys, ettevõtte, mis tavaliselt tegeleb maagaasi edastamisega. Kahe kilomeetri pikkune torujuhe jõuab Preferini, kus valmistatakse betoonmaterjale. Orbix, kestlike materjalide arendaja ehitus- ja terasesektoris, kogub kokku räbu, mis jääb alles pärast seda, kui Lhoisti lupja on veel ühes ettevõttes kasutatud terase tootmiseks. Räbu saadetakse laevaga Preferile. Lõpuks viib Prefer räbu ja süsinikdioksiidi kokku, et valmistada ehitusplokk. Süsinikdioksiidi kasutatakse ploki

kõvendamiseks. Ettevõtted nimetavad saadavat toodet CO₂ncrEATiks, sest see sööb CO₂ sisuliselt ära.

Samas on uuendusliku tööstusprojekti väljatöötamine väga kulukas. Nelja ettevõtte hinnangul suurusjärgus 7,5 miljonit eurot. Seetõttu soovisid nad saada toetust innovatsioonifondist, mis on Euroopa Komisjoni innovatiivsete ja vähese CO₂ heitega tehnoloogiate rahastamisprogramm. Neid toetasid Euroopa Investeeringupanga innovatsioonifondi töörühma eksperdid. „Pidime näitama, et projekt on majanduslikult elujõuline, võttes arvesse konsortsiumi kõigi nelja liikme panust,“ ütleb Matthieu Banal, Euroopa Investeeringupanga finantsnõustaja, kes ettevõtetega koostööd tegi.

Euroopa Komisjon saadab projektitaotlused finants- ja tehnilise abi saamiseks EIP innovatsioonifondi töörühmale, kuhu kuuluvad panga nõustamis- ja projektidirektoraadi eksperdid. ELi Euroopa Kliima, Taristu ja Keskkonna Rakendusamet valis selle projekti 4 miljoni euro suuruse toetuse saamiseks esialgselt välja innovatsioonifondi väikeprojektide konkursi raames. **Toetusleping allkirjastati 2023. aasta mais ja projekt käivitati juunis.** „Ilma toetuseta oleks nende plokkide tootmisprotsessi arendamine liiga kalline,“ tõdeb Gregoire. „Tehase ehitamiseks vajalike uuenduste ja kapitalikuludega seotud riskid on liiga suured.“

TÖÖTAMINE KOOS LOODUSEGA, MITTE SELLE VASTU

Looduspõhised lahendused üleujutuste leevendamiseks Kreekas.

Võimsad tormid tabasid Põhja-Kreekas asuvat Tessaaliat, põhjustades 2023. aasta septembris tõise üleujutuse – mitte üks, vaid kaks korda. „Meil vedas, et keegi teise tormi ajal ei hukkunud, sest esimene hävitas täielikult meie varajase hoiatamise andurite võrgustiku,“ märgib Harry Kalliaras, Trikala linna peane nõustaja. Trikala on ligikaudu 80 000 elanikuga linn Loode-Tessaalias. Tormides hävis 150 kodu, enam kui 1000 kesklinnas ja lähedalasuvates külades asuvat hoonet sai tõsiseid kahjustusi. Teise tormi järel seiskus elu 3000 aasta vanuses linnas mitmeks päevaks, sest võimud andsid elanikele korralduse püsida siseruumides ja kontrollisid linna piirides Lithaiose jõge ületava 12 silla ohutust. Kreeka viljaaidana tuntud piirkonna kulud on juba praegu hinnanguliselt miljardite suurusjärgus.

Tessaalia on üleujutuste all varemgi kannatanud. Ulatuslikud ehitustööd jõgedele betoonist kaldavallide ja tammidega kanalite rajamiseks algasid 1930. aastatel, maastiku ümberkujundamine maaparanduse teel jätkus 1970. aastateni. Nüüd aga ajendab nende lähenemisviiside kolossaalne läbikukkumine kaitse pakkumisel kliimamuutustest tingitud üha sagedasemate äärmuslike ilmastikunähtuste eest piirkonda kaaluma risti vastupidist lähenemist: betoon eemaldatakse ja loodusel lastakse teha oma tööd. „Mäletan, et 40 aasta eest asusid jõe läheduses valgalad, mis pidasid üleujutusvee kinni,“ meenutab Kalliaras. „Sellest ajast saadik on püütud jõge piirata ja tõkestada looduslikud väljapääsud, mida jõgi üleujutuste ajal kasutas, lisaks on jõe ümbruses tehtud palju ehitustöid. Olnuks need looduslikud valgalad endiselt olemas, oleks linn kindlasti vähem kahju kandnud.“

“ Olnuks need looduslikud valgalad endiselt olemas... ”

Niisugune looduslik lähenemisviis järgib soovitusi, mis esitati 2023. aastal sidusrühmadega peetud arutelude keskmes olnud uuringus, mida rahastas Euroopa Investeeringuspank ning juhtisid Global Infrastructure Basel ja WWF Greece. „Me peame töötama loodusega koos, mitte looduse vastu,“ tõdeb Euroopa Investeeringuspanga vanem-veeinsener Aimilia Pistrika.

Uuring toetab looduspõhiseid lahendusi Kreekas

Katseuuringu kohaselt oleks looduspõhine lähenemisviis üleujutuste ohjeldamisele piirkonnas, näiteks jõgede laiendamine ja nende ühendamine lammidega, lammimetsade loomine ning jõgede voolu juhtimiseks või takistamiseks ehitatud rajatiste eemaldamine, märksa tõhusam võrdluses tuginemisega uuele või taastatud nn hallile üleujutuste kaitsetaristule, näiteks tammidele. Aruande kohaselt oleks ainuüksi looduspõhise lähenemisviisi CO₂ säilitamise väärtus, mis on hinnanguliselt 12,8 miljonit eurot, suurem võrreldes selle rakendamiskulude (6,8 miljonit eurot) ja hübriidse lähenemisega (9,3 miljonit eurot).

Looduspõhise lähenemisega üleujutuste leevendamisele kaasnevad siiski teatavad probleemid. „Kogu protsess võtab aega,“ nendib Catherine McSweeney, kes töötab Euroopa Investeeringuspanga kodanikuühiskonna osakonnas. „Juba kaks aastat korraldame teavitusüritusi ja kohtumisi ametiasutuste ning sidusrühmadega. Kuid oleme sellest projektist palju õppinud ja usume, et meil on õnnestunud töötada välja lähenemisviisi, mida saab kiirendada, laiendada ja korrata ka mujal.“

VÄRSKE IDEE

CrowdFarmingu otsemüügimudel väärtustab värsket toitu ja säästvat põllumajandust, mis vähendab heitkoguseid ning teenib kasumit väikestele mahepõllumajanduslikele tootjatele.

Kui vennad Gabriel ja Gonzalo Úrculo pärisid oma vanaisa apelsiniistanduse Hispaanias Valencias, soovitas perekond neil kahjumliku ettevõtmise maha müüa. Nema aga otsustasid anda sellele viimase võimaluse. Algul müüdi toodangut vahendajatele, näiteks ühistutele või suurklientidele, nagu vanaisa oli alati teinud. Kuid tuludest ei piisanud kulude katmiseks. Vennad otsustasid luua veebilehe Naranjas del Carmen, et alustada otsemüüki tarbijatele kogu Euroopas. Esmalt müüdi veebilehe kaudu puuvilju sõpradele ja tuttavatele Saksamaal ning Austrias, kuid tegevus laienes pidevalt tänu suusõnalistele soovitudele. Kui Saksa riiklik ringhäälinguettevõtte Deutsche Welle viljapuuaiast loo tegi, kasvas tellimuste arv plahvatuslikult. Nõudlus oli nii suur, et Naranjas del Carmen ei suutnud tellimusi täita.

Põllumajandustootjad samast Hispaania piirkonnast, kes sellist edu pealt nägid, taotlesid abi internetimüügisüsteemi loomiseks. Gonzalo ja Gabriel olid sattunud kokku suure turulüngaga: tohutu nõudlus otseühenduse järele tarbijate ja põllumajandustootjate vahel. 2017. aastal asutasid vennad Úrculod CrowdFarmingu, et pakkuda põllumajandustootjatele teenuseid, mida Naranjas del Carmen oli aastate jooksul välja arendanud otse lõpptarbijatele müümiseks – tarkvara, veebidisaini, logistikat, klienditeenindust, turundust ja põllumajanduslikku tuge. „CrowdFarming sündis ühtse kontaktpunktina põllumajandustootjatele, kes soovivad luua oma otsemüügikanali,“ ütleb CrowdFarmingu strateegiajuht Román Martínez de Aragón. „Meie hoolitseme sellega seonduva eest, et põllumajandustootjad saaksid keskenduda toidu kasvatamisele, tootmisele ja koristamisele.“

“**Oleme kindlalt pühendunud kontseptsioonile „talust taldrikule“**”

CrowdFarming aitab digitaliseerida Euroopa põllumajandussektorit, mis koosneb suures osas väiketootjatest, kellel ei pruugi olla oma toodangu kodulehekülje kaudu otse tarbijatele müümiseks vajalikke vahendeid või teadmisi. Veebileht esindab 300 põllumajandustootjat 15 riigist, peamiselt Euroopast. Kliendid saavad tellida kasti pakitud puu- ja köögivilja või tooteid nagu mesi ja juust. Nad võivad isegi adopteerida mõne puu, maatüki või karilooma ja hakata sellelt toodangut saama. Ettevõtte töö hoogustamiseks digitaalsete platvormide ja tarkvaraga **andis Euroopa Investeerimispank 2023. aasta septembris CrowdFarmingule 15 miljoni euro suuruse riskikapitalilaenu, mida toetab programm „InvestEU“**.

„Põllumajandustootjatel, kes pidid tavaliselt leppima kauplusekettide etteantud hindadega, on nüüd õigus kehtestada oma hinnad, tekitades tööstuses paradigma nihke,“ selgitab Euroopa Investeerimispanka investeringute eest vastutav laenuametnik Jérôme Marcelino.

Maitsev ja kasulik planeedile

CrowdFarming esindab üksnes mahepõllunduslikku toitu tootvaid ja mahepõllundusele üleminevaid põllumajandustootjaid. Agronoomid valivad platvormil oma toodangut müüvaid põllumajandustootjaid hoolikalt, veendudes, et need järgivad kõrgeimaid kestlikkus-, kvaliteedi- ja tootmisstandardeid. Málagast pärit María Martínez Hijano veenis oma perekonda muutma nende neljanda põlvkonna põllumajandusettevõtte mahepõllumajanduslikuks, kui ta selle 2017. aastal üle võttis. 2020. aastal alustas ta CrowdFarmingu platvormi kaudu mangode müüki, mida saatis suur edu. „Oleme suutnud kasvada ja tegeleda innovatsiooniga teekonnal sellisele põllumajanduslikule tootmisele, mis on üha enam keskkonnaga lõimunud,“ ütleb Hijano.

“ Ühtne kontaktpunkt põllumajandustootjatele, kes soovivad luua oma otsemüügikanali ”

Erinevalt nii mõnestki supermarketist ei ladusta CrowdFarming toodangut nädalate kaupa ega pihusta seda seenhaigusevastaste kemikaalidega, et see kauem vastu peaks. Veebilehel müüvad puu- ja köögiviljad korjatakse vastavalt klientide tellimustele ning jäetakse puudele või põõsastele rippuma, kuni nad on saatmiseks täpselt parajalt küpsed. Traditsioonilises põllumajanduses koristatakse toodang siis, kui see on mugav vahendajale, näiteks kaupluseketile, ning tooted võivad mitmeks kuuks küpsemiskambritesse või tööstuslikesse külmikutesse jääda.

Seevastu CrowdFarmingu lähenemisviis aitab tagada toodete maitserikkuse ning annab tööd põllumajandustootjatele, kes varem saaki kord aastas koristasid ja selle siis vahendajatele või supermarketitele saatsid. CrowdFarmingut kasutades peavad põllumajandustootjad planeerima mitu saagikoristust.

Nad on selleks lisatööks valmis tänu otsemüügi eelistele. Põllumajandustootjad saavad tulusid prognoosida mitu kuud ette ja nende marginaalid on kõrgemad kui traditsiooniliste müügiorganisatsioonide korral. Näiteks tsitrusviljadelt võib teenida kaks kuni neli korda rohkem kui tavakauplustele müües. Kliendi jaoks on hinnad samas suurusjärgus Lääne- ja Põhja-Euroopa mahepoodide hindadega.

„Oleme kindlalt pühendunud kontseptsioonile „talust taldrikule““ kinnitab CrowdFarmingu kestlikkus- ja mõjujuht Cristina Domecq. „Niipea, kui esitate tellimuse, hakkavad CrowdFarming ja põllumajandustootjad tegutsema, korjates, pakendades ning toimetades värskema mahetoodangu teile koju kätte. Kõige tähtsam on pakkuda tõelist, mitte abiainetega saavutatud värskust.“

Toiduahela murranguline muutus

2022. aastal viis CrowdFarming läbi uuringu, et selgitada arvuliselt välja oma mudeli mõju CO₂ heitele ja toidujäätmetele. Uuringus võrreldi põllumajandusettevõtjatel otse tarbija koju toimetatavate apelsinide teekonda klassikalise turustamisega supermarketites. Leiti, et otsemüük põhjustas 20% vähem heitkoguseid supermarketimudeliga võrreldes. Samuti selgus, et tarneahelas läks raisku vaid 3% toidust, samas kui supermarketimudeli puhul oli vastav näitaja 22%.

CrowdFarmingu kollektiivi kuulub ligikaudu 200 töötajat, peamiselt tarkvaraarendajad, kes tegutsevad platvormi täiustamise nimel. Samuti hooldavad nad sisest logistikatarkvara nimega „CrowdSender“, mis võimaldab ettevõttel tellimusi tõhusalt hallata, neid piirkondade kaupa rühmitada ja tagada veokite täitumine, et tarded toimuksid kõige kulutõhusamal ning keskkonnasõbralikumal viisil.

„Tänu Euroopa Investeeringuspanga rahastusele saab ettevõtte jätkata oma ärimudeli, protsesside, digirakenduste ja tarkvara uuendamist,“ ütleb Euroopa Investeeringuspanga nõustaja Alejandro Raboso Campos. See edendab kestlikumat ja õiglasemat toidutootmist.

„Satume harva projektile, mis tooks praktikas nii otseid ja käegakatsutavaid tulemusi,“ tõdeb Raboso Campos. „See on kasulik põllumajandustootjatele, tarbijatele ja keskkonnale.“

GIGAVATT KATUSEL

Logistikaettevõtte CTP muudab oma rajatiste katused Tšehhi Vabariigis ja mujal massiivseteks päikeseparkideks, vähendades rentnike kulusid ja heitkoguseid ning suurendades oma kasumit.

Taastuenergia võib muuta isegi väikese maja omaniku elektriettevõtjaks – paigaldage vaid mõned päikesepaneelid katusele ja müüge energia, mida te ei kasuta, kohalikku elektrivõrku. Ettevõtte jaoks, millel on 11 miljonit ruutmeetrit katusepinda, tähendab see ahvatlevat väljavaadet. Euroopa suurim logistikakinnisvara omanik ja haldaja CTP katab oma hoonete katused päikesepaneelidega ning taastuenergiast saab uute hoonete ja tegutsevate äriparkide arendamise kõrval ettevõtte äritegevuse oluline osa. CTP järgmine samm energiavaldkonnas on päikesepaneelide paigaldamine oma hoonete katustele kõigis riikides, kus ettevõtte tegutseb. See on märkimisväärne edasimineku, sest ehkki CTP aktsiad on noteeritud

Euronext Amsterdami börsil, toimub suurem osa tema äritegevusest Kesk- ja Ida-Euroopa riikides nagu Tšehhi Vabariik, Slovakkia, Ungari ja Rumeenia. „Me näeme energiat ettevõtte kolmanda ärivaldkonnana,“ märgib Maarten Otte, CTP Praha esinduse investorsuhete juht. „Päikesenergia on esimene samm selles suunas, kuid palju on veel ees, näiteks elektrisõidukite laadimisjaamade pakkumine meie rentnikele, energia juhtimine ja salvestamine.“

“ See aitab kaasa Euroopa strateegilisele autonoomiale ”

CTP prognoosib, et 2026. aasta lõpuks saavutab ettevõttele kuuluvate hoonete tootlikkus 400 MWp. MWp (megavatti tippkoormusel) näitab energia toodangut varieeruvast allikast nagu päikesepaiste. Kuna CTP kavatseb lähiaastatel oma kinnisvaraportfelli ja sellest

tulenevalt ka kasuliku katusepinna kahekordistada, võib toodang nendes riikides aastakümne lõpuks saavutada 1 GWp. See on suur samm CO₂ heite vähendamise suunas riikides, kus heitkogused on endiselt suured.

Päikesekatused ja Euroopa strateegiline autonoomia

CTP hooned, mida kasutatakse logistikakeskustena ja mõnede kergetööstussektori klientide tootmisrajatistena, pakuvad Euroopas tegevuskohta ettevõtetele, mis muidu oleks olnud sunnitud otsima ruume näiteks Aasias. Nii hoitakse olulised tööstusharud Euroopas ja lühendatakse tarneahelaid. „CTP toob ettevõtted Aasiast tagasi,“ ütleb Euroopa Investeeringuspanga laenuametnik Jan Morawiec. „See aitab kaasa Euroopa strateegilisele autonoomiale.“

Pärast COVID-19 pandeemia põhjustatud tarnehäireid ja energiapuudust, mis järgnes Venemaa sissetungile Ukrainasse, on strateegiline autonoomia Euroopa tuleviku jaoks otsustava tähtsusega. Strateegiline panus on üks põhjustest, miks Euroopa Investeeringuspank allkirjastas 2023. aasta septembris CTP-ga 200 miljoni euro suuruse laenulepingu, et rahastada ettevõtte päikesenergiaprojekti peamiselt neljas Kesk- ja Ida-Euroopa riigis osana Euroopa Investeeringuspanga 45 miljardi euro suurusest panusest algatusse „REPowerEU“.

Päikesepaneelid on kliimale kasulikud. Need on ka rahaliselt mõistlikud – CTP ja selle rentnike jaoks. „See annab neile konkurentsieelise teiste logistikaettevõtete ees, mis ei integreeri energiavarustust oma rendilepingutesse,“ märgib Euroopa Investeeringuspanga energiasüsteemide ümberkujundamise programmide juhtivinsener David González García.

EUROOPA TAASVÕIMESTAMINE

Kolm Hispaania taastuenergiaprojekti tugevdavad Euroopa energiasõltumatust, luues päikese- ja tuuleenergia tootmisvõimsust ning rajades ülekandevõrke.

Jaime Celaya on alati soovinud töötada taastuenergia turul, selle mõju tõttu ühiskonnale. Seega liitus ta pärast õpinguid ja esimeste ametialaste kogemuste omandamist Iberdrola, turukapitalisatsioonilt Euroopa suurima energiaettevõtte ning teerajajaga taastuva energia valdkonnas. Äriarendaja rollis hindab, valib ja rakendab Celaya uusi energiaprojekte, mis aitavad Iberdrolal saavutada 2040. aastaks saasteainete nullheite eesmärgi.

„See on väga dünaamiline ja aktiivne sektor, kus iga päev kerkivad esile uued tehnoloogiad, uued mehhanismid ja uued meetodid,“ tõdeb Celaya. „Iga päev õpin midagi uut ja omandan teadmisi juurde.“

Lähiaastatel tegeleb Celaya Iberdrola ambitsioonika plaaniga ehitada ulatuslik võrgustik, mis koosneb 19 fotogalvaanilisest päikeseelektrijaamast ja kolmest maismaa tuulepargist Hispaanias, Portugalis ning Saksamaal.

„Meil on külluslikult päikesevalgust, vett ja tuult, mis on taastuenergia tootmise olulised komponendid,“ ütleb ta. „Nendes ressurssidesse ja taastuenergiat kasvatades investeerimine on riikide jaoks ülimalt oluline kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise seisukohast.“

Ligi 2,2-gigavatise võimsusega uued paigaldised võiksid toota kuni 4 teravatt-tundi elektrit. See on võrdne rohkem kui miljoni kodumajapidamise keskmise aastase energiatarbimisega. 70% jaamadest asub maapiirkondades, mida mõjutab tööstuse üleminek nullnetoheitele, ja piirkondades, kus sissetulek elaniku kohta on ELi keskmisest väiksem.

„Pakume nende piirkondade elanikkonnale koolitust, andes neile päikese- ja tuuleparkide käitamiseks ja ehitamiseks ning neis töötamiseks vajalikud teadmised ja oskused,“ ütleb Celaya. „Uued projektid soodustavad majanduskasvu ja tööhõivet niisugustes piirkondades, võimaldades neil arendada rohkem projekte.“

Stabiilse energiavarustuse tagamine

Taastuenergia kaasamine meie võrkudesse on keeruline, sest elektritootmine ei ole järjepidev. Erinevalt fossiilkütustel töötavatest või hüdroelektrijaamadest, mis toodavad elektrit nõudluspõhiselt, sõltuvad päikesepaneelid ja tuulikud ilmastikutingimustest ning asukohast. See tähendab, et nende elektrienergia tootmiskaht on varieeruv ja vaid osaliselt prognoositav, mistõttu meie elektrivõrkudel on raske alal hoida stabiilset ning järjepidevat varustust. Tegu on nn taastuenergia integreerimise probleemiga.

Antud probleemi lahendamiseks hõlmavad mõned Iberdrola päikeseenergiaprojektid akusüsteemiga hübriidlahendusi – kaht erinevat allikat (nt tuule- ja päikeseenergiat) kombineeritakse energia salvestamisega, et tagada stabiilsem ja usaldusväärsem elektrivarustus.

„Hübriidsüsteemide puhul rajame tuuleparkide lähedusse päikesepargid,“ selgitab Celaya. „Kui päike ei paista, saame toota energiat tuulega. Ja kui tuul ei puhu, saame toota energiat päikese abil. Nõnda kasutame sama taristut ja väldime vajadust lisaehitiste järele. Akud võimaldavad ülejäävat tuule- ja päikeseenergiat salvestada ning suunata selle turule siis, kui tuult või päikesevalgust pole või kui need elektrit ei tooda.“

“ **Nendes ressurssidesse ja taastuenergiat kasvatades investeerimine on riikide jaoks ülimalt oluline kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise seisukohast** ”

Euroopa Investeerimispank annab Iberdrolale miljardi euro suuruse laenu, et kaasrahastada 22 taastuenergiajaama ehitamist Hispaanias, Portugalis ja Saksamaal. Leping sõlmiti 2023. aasta juunis. Tegu on nn raamlaenuga, mille arvelt saab rahastada mitmeid projekte.

„Sellist liiki rahastamine pakub stabiilsust, paindlikkust ja pikaajalist rahalist tuge mitut projekti hõlmavatele taastuenergiaalgatustele,“ sõnab Euroopa Investeerimispangas tehinguga töötanud vanem-laenuametnik Luis Cañete.

Tehing on osa ELi panga rahastamispaketist REPowerEU toetuseks. Tegu on Euroopa Komisjoni kavaga, mis töötati välja vastusena Venemaa sissetungile Ukrainasse ning mille eesmärk on vähendada ELi sõltuvust fossiilkütuste impordist ja kiirendada rohepööret.

Uuenduslik viis energiaprojektide rahastamiseks

Red Eléctrica de España on veel üks ettevõtte, mis aitab kaasa Hispaania energiasüsteemi ümberkujundamisele. Ettevõtte on kavas laiendada ja tugevdada oma ülekandevõrku, mis edastab elektrit elektrijaamadest kodudesse, ettevõtetesse ning tööstusrajatistesse. Need investeeringud on osa Hispaania ja Red Eléctrica ülekandevõrgu arengukavast aastateks 2021–2026, mille eesmärk on:

- integreerida tulevased taastuenergia tootmisrajatised, võimaldamaks Hispaanial saavutada 2030. aastaks 74% taastuenergia kasutamise eesmärgi;
- parandada 220 ja 66 kV võrgu töökindlust;
- tugevdada ühendusi Portugali ja Prantsusmaaga;
- täiustada Hispaania elektrisüsteemi, sealhulgas Baleaaride ja Kanaari saarte energiavarustuse kulutõhusust ning töökindlust.

Euroopa Investeerimispank toetab Red Eléctricat, ostes 500 miljoni euro väärtuses rohelise eelisvõlakirju ja rohelise hübriidvõlakirju, mille ettevõtte on emiteerinud Red Eléctrica rohelise finantsraamistikku alusel. 2023. aasta jaanuaris omandas pank 41,5 miljoni euro väärtuses rohelise hübriidvõlakirju. See tehing InvestEU programmi raames oli esimene avalik tehing panga roheliste võlakirjade ostukava alusel.

„Rohelised võlakirjad ja rohelised hübriidvõlakirjad võivad täita kliimamuutustega seotud rahastamislünga, edendades samal ajal kapitaliturgude kasutamist,“ selgitab Euroopa Investeerimispanka võlakirjade rahastamise ametnik Raquel Cuervo Salvador. „Need toovad taastuenergiaprojektidele palju kasu, muu hulgas investorite baasi laiendamise, täitmiskirjuri vähendamise, rahastamise kättesaadavuse suurendamise ning meie kinnitusest tuleneva märkuandva mõju.“

Projekt peaks aitama piirata kasvuhoonegaaside heitkoguseid ja looma tööhõivevõimalusi Hispaania vähemarenenud piirkondades.

“ Saame ülejäävat tuule- ja päikeseenergiat salvestada ning suunata selle turule siis, kui tuult või päikest pole või kui need elektrit ei tooda ”

// Rohelised võlakirjad ja rohelised hübriidvõlakirjad võivad täita kliimamuutustega seotud rahastamislünga //

Uus taastuvenergia hüppeline kasv Hispaanias

Päikeseelektrijaamadel on energiasüsteemi ümberkujundamisel oluline roll. Nad püüavad päikeselt külluslikult saabuvat energiat, et toota elektrit kasvuhoonegaase tekitamata, mis on oluline meie sõltuvuse vähendamiseks fossiilkütustest.

InvestEU programmi toel annab Euroopa Investeeringuspank kuni 1,7 miljardi euro suuruse raamlaenu Solariale, et toetada 120 fotogalvaanilise päikeseelektrijaama ehitamist Hispaanias, Itaalias ja Portugalis 2023. aasta septembris sõlmitud kokkuleppe alusel.

2002. aastal asutatud Hispaania ettevõtte eesmärk on saavutada 5,6-gigavatine energiatoodang täisvõimsusel töö korral, mis tähendaks 9,3 teravatt-tundi aastas. See võrdub ligi 2,5 miljoni majapidamise energiatarbimisega. Saadud puhas energia vähendaks kasvuhoonegaaside heitkoguseid 3 miljoni tonni CO₂ võrra aastas.

„5,6-gigavattise taastuvenergia liini arendamine Hispaanias, Itaalias ja Portugalis mõjutab neid riike ning Euroopa Liidu jõupingutusi kliimamuutuste vastu võitlemisel, suurendades samal ajal energiajulgeolekut,“ selgitab Euroopa Investeeringuspanka taastuvenergia insener Elena Cuadros. „Lisaks suurendab projekt, mille puhul üle kolmandiku päikesevõimsusest asub vähemarenenud piirkondades, tööhõivet seal, kus seda kõige rohkem vajatakse.“

KAVANDAME VÖRDSEID LIIKUMISVÕIMALUSI

“ Haridus ja koolitus on väga olulised Euroopa Liidu innovatsioonipotentsiaali, konkurentsivõime ja sotsiaalse ühtekuuluvuse tugevdamiseks. Õiged oskused on rohe- ja digipöördel tähtsamad kui kunagi varem. Seetõttu soodustab pank investeeringuid kvaliteetsesse haridusse ja koolitusse, et valmistada meie inimesi ja koole ette tulevasteks väljakutseteks. ”

Patricia Castellarnau, EIP hariduse ja avaliku sektori teadusuuringute juht

“ EIP nõustamisosakond muudab keerulised poliitilised eesmärgid turul reaalsuseks. 2023. aastal toetas EIP nõustamisosakond pooli EIP laenutehinguid ja mõningaid peamisi valdkondadevahelisi algatusi Euroopa Investeerimisfondis, näiteks püüdlusi saavutada sooline võrdõiguslikkus Euroopa riskikapitali- ja börsivälistesse ettevõtetesse investeerimisel. Aitasime klientidel tulla toime energiasüsteemi ümberkujundamisega, sotsiaaleluasemete, kvantarvutuse ja soolise võrdõiguslikkuse arenguga ning Euroopa uue kosmoseturu rajamisega. ”

Hristo Stoykov, EIP nõustamisosakonna direktor

“ Meie põhitegevus on kliimaprojektide alane nõustamine. Nõustame ettevõtteid selles, kuidas kujundada äriettepanekud majanduslikult elujõulisteks, tehniliselt teostatavateks ja pangakõlblikeks tehinguteks, millel on parem juurdepääs EIP, Euroopa Komisjoni, turu või kõigi kolme rahastamisele. Samuti viime läbi eelnevaid temaatilisi uuringuid, et teha kindlaks turu ebatõhusus ja rahastamispuudujäägid. Korraldame suutlikkuse suurendamise algatusi, nagu valdkondlikud konsultatsioonid ja teabeüritused, et edendada EIP nõustamisteenuseid ja -tooteid. ”

Juliet Dow-Madu, EIP nõustamisosakonna tööstuse, energeetika ja transpordi juht

Valmistume maailmaks, kus miski ei viita muutuste aeglustumisele. Euroopa Investeerimispank töötab selle nimel, et igaüks meist oleks valmis niisuguse maailmaga toime tulema ja seal edu saavutama. Meie lapsed vajavad paremaid koole, mis peavad andma omapoolse panuse nullnetoheitelga majanduse saavutamisse. Peame muutma ühest kohast teise liikumise suuri süsinikupilvi tekitamata igaühe jaoks mugavaks. Selleks tuleb üles ehitada põhjalikult läbimõeldud transpordisüsteemid ja liikuvustööstused, et neis valdkondades töötavad inimesed elaksid hästi, isegi kui muutuste laviin rullub edasi.

Projektide rahastamine on kaasa aidanud EIP kõige erilisematele edulugudele, nagu kiirteed ja raudteed, mis kaotasid kitsaskohad üleeuroopalistes võrkudes ja meelitasid ligi erakapitali elutähtsate investeeringute kiirendamiseks. Kasutasime oma volitusi sektorites nagu taastuvenergia, kus andsime olulise panuse Euroopa avamere tuuleenergia tööstuse tekkesse. Viimasel ajal viib meie roll ELi kliimapangana meid võrkudevaheliste ühenduste juurde, akutootmisse keskkonnahoidliku liikuvuse eesmärgil ning heitkoguste vähendamisse sektorites, kus seda on keeruline teha, nagu terase- ja väetisetööstus. Mõned neist projektidest on tõelised teerajajad Euroopa kestliku konkurentsivõime saavutamisel.

Matthias Woitok, EIP idapiirkonna projektide rahastamise juht

TOETAME ÕPPIMIST, SÄÄSTAME ENERGIAT

Renoveerimine muudab üle 200 Rooma kooli energiatõhusamaks, kuid esmalt vajab linn abi suure projekti kavandamisel.

Rooma on ajaloost tulvil linn. Selle kultuuripärandisse kuuluvad hooned on tõeline aare nii kunstihuviliste kui ka turistide jaoks, kuid õpilaste rõõm neist on väiksem. Paljude noorte õppurite koolipäevad Roomas mööduvad 19. sajandil rajatud ehitistes. Mõned neist vanadest koolihoonetest on ajahambast puretud, halvasti soojustatud ja kehvasti varustatud, et tulla toime muutuva kliima ohtudega. Sel põhjusel alustab linn üle aastakümnete suurimat investeeringut haridusasutuste renoveerimise alal, et muuta üle 200 kooli energiatõhusamaks ja säästvamaks.

Vanemate hoonete renoveerimine on tunduvalt raskem. „Komplekssed uuendused on eriti rasked,“ ütleb Rooma linna ehitus- ja taristuameti arhitekt Linda D’Amico – vajavad ju antiiksed ehitised kaitset ning säilitamist.

Rooma linna vastutusele kuulub väga palju õppehooneid. Linn haldab 1144 lasteaeda, alg- ja põhikooli. Need koolid on Rooma üldkasutatavate hoonete seas ülekaalukalt suurimad energiatarbijad, mille arvele langeb 95% omavalitsuse energiakuludest. Tulemuslik energiatõhususe programm võiks säästa raha ja vähendada CO₂ heidet. „Koolihooned on kohutavad energiaröövlid,“ tõdeb D’Amico.

Õige nõuanne õigel ajal

Renoveerimisel on toeks Itaalia valitsuse abirahad, Euroopa Liidu vahendid Itaalia suurlinnade riikliku kava (PON Metro) raames ja 150 miljoni euro suurune krediitdiliin, mille Euroopa Investeeringuspangki kiitis heaks 2023. aasta veebruaris. Linn palus ELi pangalt nõustamistoetust, et koostada kava ja neid vahendeid maksimaalselt ära kasutada. „Meie põhjalik tehniliste, finants- ja meetodiliste nõustamisteenuste pakett aitab Rooma linnal seda projekti õigeaegselt ellu viia ning jälgida,“ ütleb projektiga tegelenud EIP vanemnõustaja Alexander Linke.

Sarnaselt paljudele noortele õppuritele, keda rõõmustavad kooliaasta alguses uued riided, saavad mõned Rooma koolid uue soojustuse, mis toob suure energiatõhususe. Kõiki väljavalitud koole ootavad uued aknad, ukSED, valgustus ja uuendatud küttesüsteemid. Uuemad hooned varustatakse ka päikesepatareide ja soojuspumpadega. „See on suurim investeering õppehoonetesse üle mitmekümne aasta. Meie partnerlus ELi pangaga aitab Roomal hoogustada kliimameetmeid rohepöörde nimel, mis pakub linnadele uusi võimalusi,“ ütleb Rooma linnapea Roberto Gualtieri.

Selle projektiga püüab Rooma vähendada kulusid ja heitkoguseid, et jõuda 2030. aastaks nullnetoheiteni. „Investeeringuga ei kaasne üksnes tugev keskkonnamõju, vaid ka käegakatsutav sotsiaalne mõju, sest koole uuendatakse nii äärelinnades kui ka linna südames,“ kirjeldab Andrea Durante, kes tegeles krediitdiliiniga Euroopa Investeeringuspangas.

Linnaarhitekt D’Amico rõhutab projekti tähtsust laste elus. „Me tahame neile kindlalt näidata, et nad on olulised,“ ütleb ta.

ÄÄRELINNAKOOLID

Madrid ehitab koole uutesse äärelinnadesse, vähendades sotsiaalset ebavõrdsust hariduses ja aidates linnal rohelisemaks muutuda

Linn on nagu perekond – kasvades vajab see rohkem ruumi, et kõik ära mahuksid. Ja sarnaselt perele on vaja kohta, kuhu lapsed kooli saata.

Hispaania pealinn on kasvukiiruselt Euroopa tipus. Madridi elanike arv kasvab ülejäänud Hispaaniaga võrreldes üle kahe korra kiiremini, olles riigi kõige tihedamini asustatud piirkond. Linna äärealadele kerkivad pidevalt uhiuued linnaosad. Nende vastsete linnaosade lapsed vajavad koole, seega kavatseb Comunidad de Madrid ehitada uusi koolihooneid ja renoveerida vanu, et pakkuda kvaliteetset riiklikku haridust ligikaudu 58 000 õpilasele. „Haridus on meie ühiskonna alustala,“ märgib Madridi piirkonna finantspoliitika ja rahanduse peadirektor Rodrigo Robledo Tobar. „See on investeering järeltulevatesse põlvkondadesse, meie tulevikku.“

Haridus nõudlusega vastavusse

Hispaanias on riigi poolt pakutav haridus tasuta ning lasteaedades, algkoolides ja põhikoolides käiakse usinalt. Kui aga õpilased jõuavad gümnaasiumi, mängivad demograafilised tegurid suurt rolli selles, kes neist oma haridusteed jätkavad. Suurema töenäosusega lahkuvad madalama sotsiaalmajandusliku staatusega peredest pärit õpilased, kes elavad vaesemates linnaosades, kust kooli on kaugem sõita.

Haridustaristusse investeerimine aitab rahuldada olemasolevat nõudlust suurema arvu koolide järele ja Madridi piirkonna tulevast vajadust meelitada ligi kvalifitseeritud töötajaid, kes on iga majanduse selgroog. „Need inimesed vajavad juurdepääsu koolidele oma elukoha lähedal,“ tõdeb Robledo Tobar. „Nad ei peaks sõitma 30 minutit või tundi, et viia lapsed kesklinna kooli.“

Eeslinnad kasvavad rahvaarvu suurenemise tõttu. Lisaks kolivad inimesed sinna, sest eluasemed on taskukohasemad. „Piirkonnad, kus suurem osa uuest taristust hakkab paiknema, asuvad äärelinnades, mis kasvavad kõige hoogsamalt,“ selgitab Euroopa Investeeringuspanga haridus- ja teadusosakonna ökonomist Silvia Guallar Artal. „Need piirkonnad on kõige uuemad ja mitte nii jõukad.“

Euroopa Investeeringuspank toetab Madridi projekti 250 miljoni euro suuruse laenuga, mille leping allkirjastati 2023. aasta märtsis. „Tänu sellele laenule suudame pakkuda haridusteenuseid äärelinnas elavatele peredele,“ ütleb Robledo Tobar. „Nüüd ei pea nad kolima kesklinna, kus elu on kallis, ja see vähendab veelgi ebavõrdsusi inimeste vahel.“

“**Need inimesed vajavad juurdepääsu koolidele oma elukoha lähedal**”

UUED RONGID, UUED LIINID, UUS TEHNOLOOGIA

Münchenist Monopolini vähendavad rongide jaoks mõeldud uuenduslikud rahastamislahendused heidet ja pendelrändeaega ning tagavad kõrgtehnoloogilise hoolduse Saksamaal ja Itaalias.

Sarnaselt kahele kolmandikule kõigist lähirongireisijatest Baieris, kasutab Christine sageli Müncheni S-Bahni, Saksamaa suuruselt kolmanda linna lähirongide võrku. Reis tema kodust Pasingis, mis asub Marienplatzist kesklinnas 10 km kaugusel, võib siiski olla ettearvamatu. „Rong on rahvast väga täis ja sageli tuleb ette viivitusi,“ tõdeb ta. „Tavaliselt peaks sõidule kuluma vaid 20–25 minutit, kuid mõnikord võib minna terve tund.“

Christine pole oma murega üksi. Üldarvestuses saabus Saksamaal 2022. aastal peaaegu iga kolmas rongireisija sihtkohta 15-minutilise või suurema hilinemisega. Müncheni S-Bahni raudteevõrgus esineb sageli viivitusi, sest iga S-Bahni rong, mis siseneb Müncheni kesklinna või lahkub sealt, peab läbima ainsa magistraalliini, Stammstrecke, mis on koormatumaid kogu Euroopas. Seetõttu tekib võrgustikus pudelikaelu ja viivitusi. Teise magistraalliini rajamistööd on käimas. Ehkki selle valmimisele kulub aastaid, töötavad hiljuti tellitud uue põlvkonna rongid mõningaid kiireid leevendusi.

Kahe miljardi euro suuruse innovatiivse liisingulepingu kaudu, mida rahastavad Euroopa Investeerimispank ja UniCredit Baieri liidumaa tagatisega, soetatakse uued 200-meetrised rongid, mis on sama pikad kui Saksamaa suure mahtuvusega InterCity rongid. Neist saavad riigi pikimad linnalähirongid. Üheksakümnel Siemens Mobility ehitataval ülimalt energiatõhusal uuel elektrirongil on lisaks eriti laiad ukSED lihtsaks ja kiiremaks sisenemiseks ning ribakujuline LED-infoekraan, mis ulatub rongi ühest otsast teise. „Loodame, et need mugavamad ja töökindlamad rongid aitavad veenda Müncheni eeslinnade elanikke jätma auto koju ning sõitma rongiga,“ märgib Müncheni S-Bahni projektijuht Alexander Gerum Bayerische Eisenbahngesellschaftis, mis kavandab, rahastab ja haldab Baieri liidumaa raudteetransporti.

Ainulaadne rahastus Itaalia rongidele

Teisedki Euroopa riigid tähtsustavad CO₂ heite vähendamise strateegiate olulise osana raudteetransporti. 2023. aasta märtsis **sõlmis Euroopa Investeerimispank uuendusliku rahastamislepingu kogusummas 3,4 miljardit eurot** Palermo-Catania raudteeliini kaasajastamiseks Sitsiilias, millega lüheneb sõiduaeg kahe linna vahel kolmandiku võrra. Rahastamispakett sisaldab ainulaadset 1,3 miljardi euro suurust 50% edasigarantiid, mida toetab InvestEU. See tagab nn ettemakse- ja täitmisevõlakirjad, millele töövõtjad peavad pankadelt tagatise saama, et arendajad oleksid maksehäire korral kaitstud.

„See on esimene kord, mil oleme taolisi edasigarantiid andnud, ning nüüd soovime seda algatust kasutada erinevates projektides ja teisteski riikides,“ sõnab Euroopa Investeerimispanka laenuametnik Giovanni Inglisa, kes tegeleb finantseerimisasutustega.

Kõnealuse ainulaadse rahastamislepingu raames, mis töötati välja koostöös Itaalia riikliku raudteevaldusettevõtja Ferrovie dello Stato Italianega, võimaldab edasigarantii saada teistelt finantsasutustelt garantiid, mille

“ Loodame, et need mugavamad ja töökindlamad rongid aitavad veenda ... elanikke jätma auto koju ning sõitma rongiga ”

tulemusena koguneb 2,6 miljardit eurot ehituslepingute rakendamiseks ja seejärel tööde alustamiseks. Lisaks annab Euroopa Investeerimispank vahetult Itaalia majandus- ja rahandusministeeriumile 800 miljoni euro suuruse laenu.

Digiüleminek Itaalia rongitehnoloogias

Uute rongide rahastamine ja raudteevõrkude ajakohastamine on vaid osa Euroopa Investeerimispanga toetusest raudteesektorile ning Euroopa Liidu kestliku ja aruka liikuvuse strateegiast, mille eesmärk on kahekordistada 2050. aastaks raudteekaubavedu ning kolmekordistada kiirraudteedega seotud tegevus. 2023. aasta septembris **allkirjastas Euroopa Investeerimispank 20 miljoni euro suuruse laenulepingu (veel 10 miljonit eurot on heaks kiidetud ja allkirjastatakse lähikuudel), et rahastada teadus- ja arendustegevust Itaalia ettevõttes MerMec, mis on** spetsialiseerunud raudteetranspordi (signalisatsioon, rongide ja süsteemide mõõtmine, elektervedu ja telekommunikatsioon), elektrilise linnaliikuvuse ja tööstuslike rakenduste kõrgtehnoloogiale. „Raudteesektori digiüleminek on tõhususe ja ohutuse parandamise üks põhilisi eeldusi,“ ütleb Euroopa Investeerimispanga juhtivinsener Matteo Fusari. „Kuid asi pole ainult andmete kogumises kaugandurite kaudu. Tähtis on andmete kiire töötlemine ja kasutuskõlblike teadmiste pakkumine.“

Üks paljutöötavamaid tehnoloogiate seas, mida MerMec arendab, on vagunid, mis raudteel kiirelt sõites tuvastavad selle defekte ja teatavad neist. Selleks kasutatakse visuaalse ja magnetresonants-pilditöötluste kombinatsiooni ning andmed salvestatakse ja neid töödeldakse vagunis enne, kui need edastatakse võrgu kaugseiret teostavatele halduritele.

Euroopa Investeerimispanga laenuga toetatakse MerMeci teadus- ja arendustegevust suhteliselt vähemarenenud Apuulia piirkonnas Monopolis, mis saab kasu ELi ühtekuuluvusvahenditest. Laen toetab kvalifitseeritud tööhõivet teadus- ja arendustegevuses, sealhulgas 280 täistööajaga töökohta igal aastal nelja aasta jooksul ning 400 uut alalist töökohta.

AKUTOOTMINE SUURENEB

Liitiumioonakude gigatehas Prantsusmaal loob töökohti ja annab hoogu Euroopa akutööstusele, et edendada puhtamat liikuvust.

Anastasia Walch-Guinebert on alati nautinud probleemide lahendamist. Samuti pidas ta põnevaks jätkuvat innovatsiooni energiasüsteemide ümberkujundamise valdkonnas. Sellepärast töötab ta protsessiinsenerina Automotive Energy Supply Corporationis (AESC), mille peakorter asub Jaapanis. Suures, rahvusvahelises akuettevõttes täiustab ta elektrisõidukite akude tootmist, et tagada nende ohutus, kvaliteet, tõhusus ja keskkonnasäästlikkus. „See töö võimaldab mul avaldada positiivset mõju keskkonnale ja maailmale minu ümber,“ ütleb ta.

Kuna AESC kavatseb 2025. aastaks käivitada Hauts-de-France'i piirkonnas Douais akude tootmise gigatehase, muutub tema roll veelgi tähtsamaks. Tehases hakatakse tootma kõrgtehnoloogilisi liitiumioonakusid Renault mudeli ECHO 5 (uus elektriline versioon R5-st, mis on Renault 70ndate ja 80ndate kultuslik linnaauto) ning maasturi 4Ever jaoks. Algfaasis on tehase kombineeritud tootmisvõimsus kuni 9 gigavatt-tundi, mis võimaldab igal aastal varustada toitega 200 000 elektriautot. 2030. aastaks peaks elektrisõidukite akude tootmisvõimsus jääma vahemikku 24–30 gigavatt-tundi aastas.

Euroopa Investeerimispank rahastab AESC investeeringuid 337,2 miljoni euroga projektile antavate otselaenuadena ja kuni 112,8 miljoni euro ulatuses kaudsete laenuadena osalevatele kommertsbankadele. Tehing sõlmiti 2023. aasta septembris. „AESC toob tipptasemel oskusteabe Prantsusmaale, et aidata kaasa Euroopa akutööstuse kestlikule arengule,“ ütleb Euroopa Investeerimispanka laenuametnik Olivier Kueny. „Projektiga toetatakse ka Hauts-de-France'i piirkonna, mida tuntakse uue „Akuoru“ nime all, taasindustrialiseerimist, ja see toetab Renault strateegilist ümberkujundamist.“ AESC investeering tehakse Euroopa Komisjoni programmi „InvestEU“ raames, mille eesmärk on kaasata aastatel 2021–2027 Euroopas üle 372 miljardi euro täiendavaid investeeringuid.

Mis on gigatehas?

Gigatehased on kolossaalsed tootmiskeskused, kus ettevõtted tavaliselt toodavad elektrisõidukite akusid, taastuenergia salvestuslahendusi ja nendega seotud tehnoloogiaid. Need on spetsialiseerunud ühe menuka toote suuremahulisele tootmisele, erinevalt tavalistest tehastest, mis on väiksemad ja võivad rahuldada erinevaid tootmisvajadusi. Douais keskendub AESC gigatehas elektrisõidukite liitiumioonakude masstootmisele.

Akud on tänapäeva maailmas asendamatud. Nad pakuvad mobiilset toidet. Nad salvestavad ja edastavad taastuenergiat, varustavad toitega meie elektroonikaseadmeid ning veavad meie üleminekut kliimanetraalsusele. Üleilmne nõudlus akude järele suureneb kiiresti ja kasvab 2030. aastaks 14 korda.

Kui suur rahvusvaheline kriis häirib ülemaailmseid tarneahelaid, nagu COVID-19 seda tegi, vajab Euroopa kohalikke akutootmisvõimalusi. „Euroopa peab suurendama oma akutootmisvõimekust, et saavutada rohepöördeks vajalik heitkoguste vähendamine,“ teatab Euroopa Investeerimispanka kestliku ja digitaalse tööstuse üksuse juhtivinsener Christian Schepens.

“**Euroopa peab suurendama oma akutootmisvõimekust, et saavutada rohepöördeks vajalik heitkoguste vähendamine**”

AUTOROOLIS ROBOTI ABIL

Hollandi ettevõtte usub, et laadimine roboti abil võib muuta elektritranspordi märksa atraktiivsemaks. Rocsys kohandab meditsiinitehnoloogiat, et kiirendada rohepööret.

Crijn Boumani jaoks oli aastaid arusaamatu, miks ettevõtted pühendavad nii palju aega elektriautode valmistamisele, kuid keegi ei tee suurt midagi laadimisprotsessi täiustamiseks. Elektritranspordi entusiastina otsustas ta selles osas midagi ette võtta. „Arvan, et elektritransport on peavoolustumas,“ ütleb Bouman. „Taastuenergia on see, mida meilt kõigilt nõutakse.“

Laadimissüsteemide ja leidlikkuse kokkuviiamiseks lõi Bouman koos kahe robotikaekspertiga 2019. aastal Madalmaades Rijswijkis ettevõtte Rocsys. Ettevõtte arendab robotkäeseadmeid, mis ühendavad laadimiskaabli sõidukiga, kasutades puuteandureid, et jäljendada inimtegevust. Ettevõtte esimese põlvkonna toode ROC-1 on juba kasutusel sadamates, logistika valdkonnas ja tarbesõidukiparkides.

Tegu on tehnoloogiaga, millest võib olla palju abi autojuhtide meelitamisel fossiilkütust tarbivatelt autodelt elektrisõidukitele üle minema – laadimiskõiki nimetatakse sageli põhjusena, miks elektrisõidukid pole praeguseks veelgi laiemalt levinud. Rocsys loodab, et robotlaadimissüsteemid muudavad laadimise mugavamaks, julgustades suuremal arvul inimesi elektritransporti kasutama. Sellel võib olla märkimisväärne mõju kliimamuutustele, sest CO₂ heide on kasvamas transpordisektoris üle kogu maailma, samas kui seda tuleks hoopis vähendada.

Ettevõtte tehnoloogia edasiarendamise rahastamiseks **sõlmis Rocsys 2023. aasta juulis Euroopa Investeeringupangaga 18 miljoni euro suuruse laenulepingu**. Laenu on osa Euroopa Komisjoni programmist „InvestEU“, mille eesmärk on suurendada investeeringuid innovatsiooni, sotsiaalsesse kaasatusse ja töökohtade loomisse.

Elektritransport muutub robotlaadimisega üldlevinuks

Rocsysil oli üks esialgne väljakutse – robotika on väga kallis. ROC-1 on kulutõhus lahendus kallihinnalistele robotitele. See on inspireeritud kantavatest robotitest meditsiini valdkonnas, iseäranis eksoskelettidest ehk jõuallikaga seadmetest, mis kinnituvad inimese keha külge ja sisaldavad liikumisele kaasaaitavaid ajameid. Toote puuetundlikud andurid aitavad mehaanilisel käel laadimissüsteemide läheduses navigeerida ja vältida füüsilisest kokkupuutest põhjustatud vigastusi. Tegu on ohutuma alternatiiviga traditsioonilistele robotitele, mis võivad olla jäigad ja isegi ohtlikud. Ettevõtte eesmärk on töötada Euroopa Investeeringupanga laenu toel välja väiksem ja madalamate käidukuludega järgmise põlvkonna ROC.

„Üks suurtest eelistest on asjaolu, et olemasolevaid laadijaid saab ümber ehitada automaatseteks laadijateks,“ märgib Bouman. „Kõik need miljardid eurod, mis on tänaseks investeeritud, ei ole kadunud. Olemasolevaid laadijaid saab järgmise 10–15 aasta jooksul täiustada, et kasutada neid koos elektri- ja automaatsõidukitega.“

Rocsys peab läbirääkimisi Euroopa autotootjatega, et aidata neil laadimissüsteemid üldsusele laialdaselt kättesaadavaks muuta. „Arvan, et Euroopa jaoks oleks väga suur oht, kui sellised tehnoloogilised edusammud jääksid kasutamata,“ osutab Bouman. „Riskime tõsiselt sellega, et jääme kaugele maha. Suhtun tulevikku lootusrikkalt, kuid loodan, et me pole hiljaks jäänud.“

“Kõik need miljardid eurod, mis on tänaseks investeeritud, ei ole kadunud”

KÕIK MEHED TEKILE

Bulgaaria ja Portugali sadamad kaasajastavad taristut, et vähendada ummikuid ja CO₂ heidet.

Bulgaaria sadamad on üha olulisemad peatuspaigad toiduainete tarneteel Ukrainast ülejäänud maailma. Samas põhjustavad pudelikaelad sadamate ümbruses täiendavat CO₂ heidet ja lisakulusid kaubasaatjatele, transpordiettevõtetele, ettevõtjatele ning lõppkokkuvõttes ka tarbijatele. Sellepärast ehitab riigi üks juhtivaid teraviljakaubandus- ja käitlemisettevõtteid Buildcom Group Musta mere rannikul Varnas uut suurt sadamaterminali. „Bulgaaria meretaristu on aegunud ja selle läbilaskevõime madal, eriti Varnas,“ märgib Bulgaaria suurima päevalilleõlitootja ja Buildcomi peamise tütarettevõtte Oliva finantsasutustega suhete direktor Tsvetelina Gancheva. „Varna sadamate maksimaalne sügavus piirab suurte laevade liiklust ja piirkondlike sadamate suutlikkus segalasti käitlemisel on oluliselt pärsitud.“

Buildcom Group loob olukorrale lahenduse 50 miljoni euro suuruse laenuga Euroopa Investeerimispankalt oma tütarettevõttele Logistic Centre Varna. Uus terminal võimaldab viia mõned sadamakäitlustoimingud nende praegusest toimumiskohast kesklinna läheduses üle mõnevõrra kõrvalisemasse kohta Beloslavi järvel Varna lähistel. Laen on tagatud InvestEU programmiga.

Varna sadama süvendamine ja uue terminali ehitamine

Bulgaaria sadamate taristu puudulikkuse probleemid muutusid pakiliseks, kui Venemaa 2022. aastal Ukrainasse tungis. Constanta sadam Rumeenias oli Ukraina teraviljaveo suurenemise tõttu ülekoormatud, kuid Varnasse ei saanud lasti suunata, sest seal puudusid seadmed lisalaevade ja -lastiga tegelemiseks. Uue projektiga kaasajastatakse Varna sadamat, toetatakse toiduga kindlustatust, edendatakse keskkonnahoidlikumat meretransporti ja piirkonna majanduskasvu, parandades kohalike põllumajandustootjate juurdepääsu eksporditurule. EIP laenu-tehingu eest vastutava laenuametniku Venera Gandzhova sõnul „tugevdab projekt Buildcom Groupi vertikaalset lõimumist ja juurdepääsu eksporditurule.“

Uus terminal avab tee rohkematele ja suurematele laevadele, sest sügavust kaide ääres suurendatakse 13,5 meetrini. Terminali tuleb ka kaasaegne teravilja ladustamis- ja transpordisüsteem, samuti uued käitlusseadmed, uued raudtee- ja maanteejuurdepääsud, kommunaalvõrgud ning tehnilised ja haldushooned. Sadama laiendamine vähendab lõppkokkuvõttes maanteetransporti, suunates kaubaveo üle vähem CO₂ heidet tekitavale meretranspordile. „Projekt muudab optimaalseks transpordimarsruudid maismaal ja merel, parandades CO₂ jalajälge,“ ütleb Oliva Gancheva. „Projekt on lõimitud lähenemisviis, mis tagab kliimamuutuste leevendamise, pöörates samal ajal tähelepanu rannikualade majandamisele ja üleujutuste ennetamisele.“

Oluliselt väheneb ka Varna kesklinna läbiv kaubavedu, mis toob kasu linnarahvale. „Ajalooliselt asus Varna sadam merele lähemal,“ märgib Euroopa Investeerimispankas projektiga töötanud ehitusinsener José Rino. „Ent selle lähedus kesklinnale avaldas tekkiva müra ja õhusaaste tõttu elanikele negatiivset mõju. Projekti üks põhilisi eesmärke oli selle tagamine, et uus sadamataristu kolib asustatud piirkonnast eemale, Varna järvele merest kaugemal.“

“ ... lähenemisviis, mis tagab kliimamuutuste leevendamise, pöörates samal ajal tähelepanu rannikualade majandamisele ja üleujutuste ennetamisele ”

Meritsi juurdepääsu parandamine Leixõesis

Kuivõrd ligikaudu 74% kaupadest siseneb Euroopasse või lahkub Euroopast meritsi, on oluline investeerida nii põllumajandus- kui ka tööstuskaupade kaasaegsesse meretaristusse. Projekt, mida viiakse ellu Leixõesi sadamas, mis on tähtsaim meresadam Portugali põhjaosas ning riigi suuruselt teine kauba- ja konteinerisadam, võimaldab vastu võtta suuremaid laevu. Sellega vähendatakse sadamas tekkivaid ummikuid, parandades meretarneahela tõhusust ja keskkonnatoimet.

Euroopa Investeerimispank sõlmis Administração do Portos do Douro, Leixões e Viana Do Casteloga 60 miljoni euro suuruse laenulepingu, et rahastada Leixõesi meritsi juurdepääsetavuse parandamist, mille käigus süvendatakse juurdepääsukanalit 15,5 meetri võrra ja laiendatakse olemasolevat lainemurdjat 300 meetri võrra. „Viimastel aastatel on laevad muutunud suuremaks, et saavutada mastaabisääst, nad veavad rohkem kaupa ja läbivad suuremaid vahemaid,“ ütleb Euroopa Investeerimispanka ehitusinsener Rino, kes töötab ka selle projektiga. „Praegust sadamataristut tuleb kohandada, et suuremad laevad saaksid sadamasse siseneda. See on väga oluline, kui Portugal soovib jääda merendussektoris konkurentsivõimeliseks.“

LOODUSE LOODUD MAANTEED

Kava Leedu siseveeteede taaselistamiseks elektripraamide abil võiks vähendada CO₂ heidet, jättes igal aastal ära 48 000 veoautosõitu.

■ nimlik leidlikkus võib lahendada kõikvõimalikke keerulisi probleeme ja pakkuda lahendusi igasuguste takistuste ületamiseks. Samas saab mõnikord parima vastuse looduselt. Raskete ja suuremahuliste kaupade transportimiseks mereni võiks ehitada maanteid, silde ja bensiini neelavaid veoautosid, mis tekitavad kliimamuutusi põhjustavat CO₂. Teine võimalus on kaupu lihtsalt jõgesid, looduse loomulikke maanteid mööda ujutada.

Nemunase jõgi voolab ligi tuhat kilomeetrit Valgevene kõrgustikust läbi Leedu soolade enne suubumist Läänemere. Leedus katab Nemunase vesikond, kuhu kuulub üle 20 000 jõe ja harujõe, peaaegu kolm neljandikku riigi territooriumist. Jõge kasutati laialdaselt kaubaveoks 19. sajandil, ent ka nõukogude ajal, mil riigi peamise veeteede kaudu veeti aastas kuni 3 miljonit tonni kaupa.

Kuid Nõukogude Liidu kokkuvarisemisele järgnenud erastamise algusajal lõigati kogu Leedu jõekaubalaevastik vanametalliks ja riigi siseveeteede võrgustik jäi unarusse.

Nüüd töötab Leedu siseveeteedeamet välja kava kaubaveo taaselistamiseks Nemunasel. Elektrialuste laevastik hakkab liiklema 260 km pikkusel veeteel Kaunase linnast kui riigi keskel asuvast tööstus- ja transpordisõlmest Klaipėda sadamani Läänemere rannikul. „Leedu impordib suurema osa vajalikest toorainetest ja kaupadest ning ekspordib palju teravilja – ligi 5 miljonit tonni aastas,“ osutab veeteedeameti tegevjuht Vladimiras Vinokurovas. „Veeteed sobivad ideaalselt niisuguste raskete ja ülemõõduliste veoste transportimiseks ning Kaunas on suur tootmiskeskus, mis asub suurepärasel kohal otse Leedu keskel.“

Amet on teinud koostööd Euroopa Investeeringupanga nõustamistalitusega, et töötada välja praktiline ärimudel. Panga nõustamistalitus selgitas välja elektripraami tehnilise lahenduse, mis toimiks hästi Nemunase madalas vees, ja aitas läbi viia teostatavusuuringu, mis andis ametile projektist täieliku ülevaate. See lubas valitsusametnikel teha teadlikke otsuseid ja liikuda projektiga edasi. Panga eksperdid kirjeldasid üksikasjalikult, kuidas veeteed võiksid aidata Leedu majandust ja keskkonda, ning selgitasid välja viisid kasvuhooonegaaside ja õhusaaste piiramiseks, liiklusummikute ja õnnetuste vähendamiseks, mürasaaste leevendamiseks ning elurikkuse parandamiseks. „Kaupade transport veeteedel on keskkonnasõbralikum,“ kinnitab Euroopa Investeeringupanga projektinõustaja Brendan McDonagh. „Meie hinnangul võib iga edasitagi sõit ühega neist praamidest asendada rohkem kui 100 veoautosõitu. Kui projekt täielikult teostub, tähendaks see igal aastal enam kui 48 000 veokisõidu ärajäämist ja CO₂ heite vähenemist rohkem kui 14 000 tonni võrra aastas.“

“ Veeteed sobivad ideaalselt ... raskete ja ülemõõduliste veoste transportimiseks ”

AHISTAMISRADADE KAOTAMINE

Barcelona ühistranspordiettevõtte TMB edendab seksuaalse ahistamise ennetamise kava.

Kui Barcelona ühistranspordiettevõtte Transports Metropolitans de Barcelona ehk TMB pidas Euroopa Investeerimispannaga läbirääkimisi laenude üle veeremi uuendamiseks ning elektribusside ja laadimistaristu soetamiseks Barcelonas, selgus, et lahendamist vajab veel üks probleem. Sotsiaalse vastutuse ja võrdsete võimaluste poliitika väljatöötamisel pidi ettevõtte, nagu paljud teisedki transpordisektoris, tegelema küsimusega, kuidas ennetada seksuaalset ahistamist ja diskrimineerimist oma liinidel. „Meie esialgne kava hõlmas üksnes meetmeid konkreetselt naiste vastu suunatud ahistamise ennetamiseks,“ selgitab TMB sotsiaalse vastutuse, naiste ja mitmekesisuse valdkonna direktor Raquel Diaz. „See kava arenes edasi, hõlmates erimeetmed LGBTQ+-foobia vastu võitlemiseks.“

InvestEU nõustamiskeskuselt saadud rahastuse toel tulid appi EIP nõustamiskeskuse eksperdid ning Hispaania, Portugali ja Saksamaa liikuvuse ja soolise võrdõiguslikkuse ekspertide rühm, et aidata TMB-l hoogustada kava elluviimist ning määrata kindlaks näitajad selle mõju mõõtmiseks. „TMB oli juba avaldanud seksuaalse ahistamise ja LGBTQ+-foobia ennetamise kava,“ märgib Euroopa Investeerimispannaga linnaliikuvuse ekspert Manuel Pastor de Elizalde. „Nad olid väga eesrindlikud, ent kava oli alles algusjärgus.“

Usaldusväärse kaebuste esitamise mehhanismi loomine

Kataloonia valitsus viis 2020. aastal läbi uuringu, mille andmetel pannakse 17% kõigist selle piirkonna kuritegudest toime ühistranspordis ja 60% ohvritest on naised. 91,6% naistest vanuserühmas 16–25 aastat väitis, et neid on ühistranspordis ahistatud. „Me kõik teame, et seda juhtub,“ nendib Euroopa Investeerimispannaga soolise võrdõiguslikkuse vanemspetsialist Carmen Niethammer. „Küsimus on selles, kuidas parandada usaldust kaebuste esitamise mehhanismi vastu?“ EIP nõustamistalitus viis läbi 2023. aastal lõpulejõudnud uuringu, milles antud teemat käsitleti.

„Kui mõtleme transpordi juurdepääsetavusele, siis arvame alati, et see viitab sõiduaja kokkuhoiule, füüsilisele juurdepääsetavusele või sellele, kas bussipeatus on mõne minuti kaugusel,“ ütleb projekti juures töötanud nõustamistöörühma juht Florida Di Ciommo. „Need on nähtavad kriteeriumid. Kui aga inimest rünnatakse, noort naist vahitakse või kiusatakse või koguni puudutatakse, siis loomulikult väldib ta võimalusel ühistranspordi kasutamist.“

Konsultantide töö kinnitas seda, millest TMB oli varakult aru saanud: seksuaalse ahistamise ennetamine pole üksnes sotsiaalse vastutuse küsimus, vaid oleks ühiskonnale ka majanduslikult kasulik.

TMB ja ELi pank loodavad, et kõnealune soolise ahistamise ennetamise kava on eeskujuks teistele piirkondadele, linnadele ja transpordiettevõtetele. „Soov on tõsta Barcelona esile selle valdkonna parimana,“ teatab Niethammer. „Näitamaks, et soolise ahistamise ennetamise kava on investering kogukonda, millel on käegakatsutav majanduslik ja äriiline kasu, ning tagamaks, et kõik meie projektid Euroopa Liidus järgivad seda mudelit.“

“ Me kõik teame,
et seda juhtub ”

KAVANDAME

ÕIGLAST JA ROHELIST MAAILMA

“ Tegutseme täielikus kooskõlas ELi prioriteetidega ja oleme esirinnas peamiste ELi algatuste, näiteks Global Gateway toetamisel. Tänu tugevatele tehnilistele erialateadmistele juhime tihedas koostöös oma partneritega koordineeritud ja mõjusaid Euroopa tiimi algatusi paljudes riikides. Suurendame töötajate arvu kohapeal ja arendame välja täiendavaid tooteid ning tooteomadusi, mis on kohandatud maailma eri jagude konteksti ja sageli suurema võlakoormusega. Tagame, et meie segarahastamisvahendeid ja nõustamisteenuseid kasutatakse sihipäraselt, mil need on kõige mõjusamad. Samuti jälgime süstemaatiliselt ja anname teada tulemustest ning oma panusest kestliku arengu eesmärkide saavutamisse, alates hindamisest kuni projekti lõpetamiseni, kasutades uuenduslikku täiendavuse ja mõjude mõõtmise raamistikku ning ranget kestliku arengu eesmärkide kaardistamist. ”

Markus Berndt, EIP Globali tegevdirektori asetäitja

“ Kestlik areng on tee tulevikku. Rahastades vee- ja sotsiaaltaristut Jordaania ja Tuneesias või taasmetsastades Maroko rahvusparke ning likvideerides tööstussaastet Egiptuses teeb EIP Global koostööd Euroopa tiimiga, et sillutada teed töökohtade, majanduse ja inimkapitali kasvule ning keskkonna hoidmisele. ”

Kristina Kanapinskaite, EIP Globali lõunanaabruse avaliku sektori valdkonna juht

“ Pank on alates Venemaa sissetungist andnud Ukrainale olulist toetust, kaasates majanduse taastamise rahastamiseks üle 2 miljardi euro. 2023. aastal käivitasime algatuse „EL Ukraina heaks“, et kaasata täiendavaid rahalisi vahendeid ja nõustamistoetust elutähtsa taristu taastamiseks, prioriteetsete investeeringute rahastamiseks ning ettevõtete ja ühiskonna vastupanuvõime suurendamiseks. ELi pangal on Ukrainas jätkuvalt võtmeroll. Meie ainulaadne oskusteave ja rahastamissuutlikkus toetavad Ukraina ühinemist Euroopa Liiduga tihedas koostöös Euroopa Komisjoniga. ”

Lionel Rapaille, EIP Globali laienemis- ja naabrussvaldkonna direktor

Väljaspool Euroopa Liitu on maailm vähem stabiilne, kui vaid paar aastat tagasi oleksime arvanud. Meie arenguharu EIP Global on Euroopa Liidu poliitilistes eesmärkides sätestatud kestlikkuse, arengu, kliimameetmete ja digiülemineku eesmärkide konkreetne ning ülemaailmne elluviija. EIP Globali projektidel, mille abil taastatakse Ukraina sõja tõttu kahjustatud koole ja haiglaid või toetatakse toiduga kindlustatust Aafrikas, on alati sama eesmärk – edendada vabadust, inimväärikust ja õigusriiki. Kui jõukusega kaasnevad need väärtused, on ka väljaspool meie piire tekkiv heaolu ühine inimkasv, mis toob kasu igaühele meist.

“ Tärkavatel turgudel ja areneva majandusega riikides puuduvad sageli avaliku sektori vahendid nende arenguvajaduste rahuldamiseks. EIP Globalil on oluline roll projektidega kaasnevate riskide maandamisel ja erainvestorite ligimeelitamisel, et edendada kestliku arengu eesmärkide saavutamist. Laiendame mõjukaid projekte tasemele, mida muidu ei oleks võimalik saavutada, tagades keskkonna-, sotsiaal- ja juhtimistavade järgimise ning edendades kestlikku ja vastutustundlikku arengut. ”

Milena Messori, EIP Globali ettevõtete rahastamise ja üldise tegevuse direktori kohusetäitja

ROHEPÖÖRDE EESKUJU AAFRIKAS

Keenia ekspordib taastuenergiatehnoloogiat, kaasajastab transporti ja edendab innovatsiooni.

Seistes jalakäijate sillal Nairobi ühe kõige tihedama liiklusega maantee kohal, jälgib Ann Masiga eraväikebusside voogu, mis pendelrändajaid linna ümbruskonnas asuvatesse kodudesse veavad. Ka mõned meetrid liiklusest kõrgemal on õhk bensiini- ja diisliaurudest paks. Masiga teeb Keenia valitsusega usinalt koostööd, et luua kord organiseerimata veoteenus ja parandada õhukvaliteeti. „Parem transport, vesi ja energia – kõik need on selle riigi jaoks väga tähtsad,“ kinnitab Masiga, Euroopa Investeerimispanka laenuametnik Nairobi. „Kehv taristu või halb transpordisüsteem takistavad kõike – laste kooli jõudmist, töö leidmist, toidu hankimist, haiglasse sõitmist. Keskendun väsimatult nendele teemadele, sest minu töö mõjutab positiivselt paljusid tavalisi keenialasi.“

Masiga üks suurimaid projekte 2023. aastal on pealinna uus kiire liinibussivõrk. Hetkel igasuguse ametliku transpordisüsteemita Nairobi saab peagi kaasaegsed bussiterminalid, platvormid lihtsaks peale- ja mahaminekuks, hästi valgustatud bussipeatused, kõnni- ja jalgrattateed ning bussidele eraldatud sõidurajad ülekoormatud maanteedel. Projekt hõlmab üht esimestest täiselektrilistest bussiliinidest Ida-Aafrikas. **Masiga mängis tähtsat rolli Euroopa Investeerimispanka töörühmas, kes valmistas ette 201 miljoni euro suurust laenu selle elektrilise liini jaoks. 2023. aasta oktoobris allkirjastatud tehing sisaldab 32 miljoni euro suurust toetust Euroopa Liidult.** „Kavatseme tõsiselt muuta Nairobi avalike teenuste süsteemi,“ ütleb Masiga, kelle karjäär riigiteenistujana on inspireeritud tema emast Elizabeth Semo Masigast, kes on Keenia naiste hariduse eestvedaja ja esimene naissoost haridusministeeriumi kantsler. „Selle järelmõju võib muuta transpordisüsteeme kogu riigis.“

Kliima ja innovatsiooni ühendamine Keenias

Uus elektribussiliin näitab, kui tihedalt on Keenia tulevik seotud kliimameetmete ja uuenduslike tehnoloogiatega. Taastuenergia valdkonna liidrina suurendab riik investeringuid rohelisse tehnoloogiasse ning julgustab ettevõtteid olema innovaatiline ja otsima innukamalt võimalusi ning majanduskasvu kogu mandrilt. Riik töötab välja algatusi, et edendada toidutarneid, toetada väikesi põllumajandusettevõtteid,

parandada ekspordi ja olla kaasavam ebasoodsas olukorras olevate ühiskonnaosade suhtes. Elektribuss on sellises tulevikku vaatavas Keenias võtmetähtsusega. Keenias, kus põldudel jalutavad maisikasvatavad jälgivad mobiilirakendusi, et suurendada saagikust. Riigis, kus mangotootjad kasutavad saagi säilitamiseks uusimat külmsäilitustehnoloogiat. Riigis, kus uued geotermilised elektrijaamad on eeskujuks taastuenergia programmidele, mida hakatakse jälgendama kogu Aafrikas.

“**Maapõueenergiata oleks sellel riigil väga raske vajalikul hulgal elektrit toota**”

Just selline uuenduslik Keenia leidis partneri Euroopa Investeerimispanka näol. Nairobi on ELi panga piirkondlik keskus, kus selle arenguharu EIP Global heaks töötab 30 inimese ringis. Ida-Aafrika keskus teenindab Keeniat, Etioopiat, Sudaani, Lõuna-Sudaani, Ugandat, Rwandat, Burundit, Tansaaniat, Eritread, Djiboutit ja Somaaliat. 1970. aastate keskpaigast alates on Euroopa Investeerimispank investeerinud Keenias üle 1,5 miljardi euro taastuenergiasse, juurdepääsu puhtale veele, linnaarengusse, finantsalasesse kaasamise ja väikeettevõtetesse. Keskuse loomine 2021. aastal ja EIP Globali asutamine 2022. aastal suurendab panga kohalolekut ja mõju piirkonnas veelgi.

PÕHJALIKUM TEAVE KEENIA KOHTA

Innovatsioon kliimasaaste lõpetamiseks Keenias

Helge tuleviku tagamiseks on kliimameetmed ja innovatsioon nii Euroopas kui ka kogu maailmas eluliselt tähtsad. Samas ohustab globaalne soojenemine Aafrikat väga tõsiselt. Manner vajab triljoneid dollareid keskkonnahoidlikeks investeeringuteks – ning Keenia eesmärk on olla üleminekul esirinnas. Keenial on võimalus jätta vahele tugevalt saastav tööstusliku kasvu etapp ja liikuda kestlikuma ühiskonna poole. 2008. aastal lõi riik arenguprogrammi „Vision 2030“, mille eesmärk on kasutada 2030. aastaks 100% ulatuses taastuvenergiat. **Taastuvatest energiaallikatest pärineb juba praegu enam kui 90% Keenia elektrist. Riik on teinud suuri investeeringuid hüdroenergiajaamadesse ja päikeseparkidesse, kuid eriti maapõueenergiasse.** Maapõueenergia toel toodetakse üle 40% Keenia elektrist.

„Keenia on 1950. aastatest alates olnud maapõueenergia kasutuselevõtu eestvedaja Aafrikas,“ märgib Peketsa Mangi, seistes keset Keenia Ida-Aafrika alanguvöötme lopsakat välja, kus tema selja taga tõusevad maa seest tihedad, valged, mürisevad aurupahvakud. Kuigi Mangi kasvas üles Keenia maapiirkonnas, suitsevatest laternatest valgustatud kodus, kus puudus elekter, on temast saanud maapõueenergia arendusjuht Olkarias, mis on üks suurimaid maapõueenergiaprojekte maailmas. Kompleks asub Nairobist ligi 120 km põhja pool, peamiselt Hell's Gate'i rahvuspargi alal. Park on tuntud oma kõrguvate rahnude, kuristike, kivitornide, looduslike soojaveeallikate ja maasügavusest tõusvate aurupilvekeste poolest. Maapõueenergia kerkib esile maakoort räsivate pikkade murrangute kaudu, mis jooksevad läbi Ida-Aafrika ja toovad planeedi magma kuumuse maapinnale lähemale.

Olkaria geotermilised elektrijaamad, mis on igast küljest palistatud talukohtade ja lillefarmidega, ammutavad Maa sisemusest energiat; selleks puuritakse maapinda mitme tuhande meetri sügavused augud, neist kerkiv aur püütakse kinni ja suunatakse torustike kaudu turbiinidesse, mis toodavad elektrit. Vesi või aur voolab suurtes valgetes torudes kõikjal Olkaria kompleksi piires, mis laiub ligikaudu 70 ruutkilomeetrit. Torud on tõstetud vaiadele, et loomad nende alt läbi pääseksid; mõned torustakaadid on nii kõrged, et isegi kaelkirjakud saavad vabalt ringi liikuda. Hommikuti einestavad kaelkirjakud geotermilise elektrijaama hoonete läheduses asuvate puude vahel. „Maapõueenergiata oleks sellel riigil väga raske vajalikul hulgal elektrit toota,“ ütleb Mangi.

Euroopa Investeeringupank on Keenia maapõueenergia suurimate toetajate seas, olles alates 1980. aastatest teinud mitmeid suuri investeeringuid. Viimati rahastati 2017. aastal Olkarias täiendavate puurkaevude ja aurukogumissüsteemide rajamist. Pank toetas ka suurimat tuuleparki Aafrikas, mis asub Põhja-Keenia kuumas ja kuivas piirkonnas Turkana järve ääres. **2014. aastal andis pank tuulepargile 225 miljoni euro suuruse laenu, võimendades nõnda oluliselt kümne aasta pikkuse projekti rahastamist ja kindlustunnet. Euroopa Liit eraldas projektile 25 miljonit eurot ELi Aafrika infrastruktuuri sihtfondist.** Piirkonnas on nüüdseks üle 300 tuuleturbiini, mis varustavad elektriga enam kui miljonit kodu.

Anna Mwangi, Olkaria geofüüsik ja aktiivne noorte naiste mentor energiasektoris, peab seda valdkonda naiste jaoks heaks võimaluseks elus edasi jõuda. Kaasamine on Keenia ühiskonnas ja tööstuses suure tähelepanu all, sest üha rohkem naisi nõuab võrdset kohtlemist ja võrdseid töökohti. Mwangi on peaaegu 15 aastat töötanud riiklikus kommunaalettevõttes Kenya Electricity Generating Co. Soolised hoiakud on selle aja jooksul muutunud ja teisenevad endiselt. „Keenia on võtnud juhtrolli mitte ainult energiasektoris, vaid ka naiste mõjuvõimu suurendamisel selles valdkonnas ja naiste potentsiaali tunnustamisel,“ märgib Mwangi.

Innovatsioon toidu kättesaadavuse tagamiseks

Paljud Keenias tegutsevad uued ettevõtted on juurutamas soolise võrdõiguslikkuse põhimõtteid ning tunnistavad vajadust muudegi sotsiaal- ja keskkonnameetmete järele. Cold Chain, uudne külmhoone, mis avati 2023. aasta augustis Tatus, Nairobi ligi 40 kilomeetri kaugusel, rakendab kaasaegset rohelist energiapoliitikat ja sotsiaalset kava naiste mõjuvõimu suurendamiseks. Ettevõtte julgustab naisi tegema karjääri mis tahes tasandil. Samuti edendatakse töökohtade loomist ebasoodsamas olukorras ühiskonnakihtide jaoks. Säravpuhas hoone on ehitatud energiatõhusatest materjalidest, tegu on suurima omataolise külmlaoga sel mandril väljaspool Lõuna-Aafrikat.

Euroopa Investeerimispank allkirjastas 2021. aastal 15 miljoni euro suuruse omakapitaliinvesteeringu fondiga, mis Tatu külmhoone rajab. See fond, mille nimi on ARCH Cold Chain Solutions East Africa, ehitab

külmhooneid üle kogu Ida-Aafrika. Fond sai toetust Euroopa Liidu liikmesriikide rahastatavalt investeerimisrahastult. Külmhoonetel on tähtis roll ka Keenia püüdlustes toetada üht ÜRO kestliku arengu peamist eesmärki – nälja kaotamist. Mõnedes Aafrika piirkondades rikneb üle 50% toidust enne söögilauale jõudmist külmutusvõimaluste puudumise tõttu. Kui Cold Chain täismahus käiku läheb, hakatakse seal säilitama banaane, õunu, avokaadosid, linnuliha ja muid kiirelt riknevaid tooteid. Külmhoone kaitseb restoranidele mõeldud toiduaineid ja on abiks farmaatsiaetevõtetele, eelkõige nendele, mis ladustavad COVID-19 vaktsiine.

“Olen väga uhke, et saan sellise mõju avaldamises osaleda”

„Toiduga kindlustamatus põhjustab ühiskonnas palju probleeme ja külmhoonetest on suur puudus,“ nendib Tatu külmhoone haldusjuht Geoffrey Emungat. „Valitsus ja erasektor teevad tõeliselt tublit tööd, et kõrvaldada toidu ladustamise ja transpordiga seotud riskid, kuid niisugune rajatis avaldab head mõju ka ühiskonnale ja kliimale. Olen väga uhke, et saan sellise mõju avaldamises osaleda.“

Innovatsioon, mis soodustab kaasavat ühiskonda

Vert, mangotöötlemisettevõtte Machakos, mis asub tunnise autosõidu kaugusel Nairobi, on samuti laienemas, avaldades ühtlasi positiivset mõju ühiskonnale. Vert sai laenu Keenia laenuandjalt Equity Bank, mis on üks juhtivaid väiketalude toetajaid. **Equity Bank sõlmis 2019. aastal Euroopa Investeerimispangaga 25 miljoni euro suuruse lepingu ja 2020. aastal veel ühe 25 miljoni euro suuruse lepingu.** Lepingud hõlmasid Euroopa Liidu toetusi ja olid osa põllumajanduse väärtusahela rahastust. See Euroopa Liidu toetatav programm aitab põllumajandusettevõtteid moderniseerida, parandades väiketootjate tegevust, edendades kaasavat ühiskonda ja abistades noori.

Vert varustab suuri mahlatootjaid, nagu Coca-Cola, ja müüb mitmesuguseid kuivatatud puuvilju. Ettevõtte teeb koostööd rohkem kui 5000 väiketootjaga. Keskkonnahoidlikkuse tagamiseks kasutatakse käitise ahjude kütusena seemneid ja mangokoori, samuti on kasutusel päikesepaneelid, et vähendada sõltuvust riiklikust elektrivõrgust. Ettevõtte tähtsustab naiste töölevõtmist ja koostööd naiste juhitavate põllumajandusettevõtetega. „Keenia loob keskkonda, mis on naiste jaoks hea, et nad saaksid majanduses rohkem osaleda ja näidata, milleks on võimelised,“ teatab Verti tegevdirektor Jane Maina.

Innovaatiline kindlustus kõige väiksematele põllumajandustootjatele

Pula on üks ettevõtetest, mis püüab kasvada uuenduslikkuse ja ühiskonna kõige olulisemate probleemide lahendamise kaudu, pakkudes kindlustustooteid kõige väiksematele põllumajandustootjatele. Väikeste põllumajandusettevõtete omanikel puudub sageli tugisüsteem ja nad võitlevad kliimamuutustest tingitud prognoosimatute sademete, kuumuse ning põuaga. „Need on inimesed, kes tegelevad põllumajandusega elatise teenimiseks, oma pere toitmiseks ja müüvad ehk osa toodangust, et teenida raha, mis kulub laste õppemaksule või kodu igapäevasele majandamisele,“ selgitab Pula välitööde direktor Faith Kinuthia.

PÕHJALIKUM TEAVE KEENIA KOHTA

„Kindlustus aitab kaitsta neid põllumajandustootjaid paljude riskide eest, nagu vihmapuudus või kahjurid ja haigused. Kui kahjurid välja ilmuvad ja saagi hävitavad, jäävad põllumajandustootjale tühjad pihud. Neid mõjutavad paljud muutused, mis on tingitud muutuvast kliimast.“

Väiketalunike osakaal Keenia tööjõus on suurimate seas. Põllumajandus on peamine majandustegevuse, tööhõive ja ekspordi allikas. Põllumajanduses töötab üle 40% elanikkonnast, sealhulgas 70% maaelanikkonnast, ning selle arvele jääb üle 30% Keenia sisemajanduse koguproduktist. Dominick Wanyoikel on pisike maisifarm Nakuru maakonnas, kus peamiselt tegutsevad väiketalunikud, kellest igaühe käsutuses on alla viie hektari maad. „Otsustasime sõlmida kindlustuse pärast üht hiljutist aastat, mil lootsime, et vihmad saabuvad nagu tavaliselt, kuid need jäidki tulemata,“ jutustab Wanyoike. „Tegelik saak oli väga väike, meie toimetulek muutus raskemaks ja saginevad põuad tegid elu keeruliseks.“

Pula alustas kindlustustoodete pakkumist Keenia väikestele põllumajandustootjatele 2015. aastal ja on laienemas teistesse piirkonna riikidesse. Ettevõtte kaasab kindlustuse seemnete ja väetiste maksumusse või pakub kindlustust riiklike toetuste kaudu. See hoiab kindlustuskulud põllumajandustootjate jaoks madalad. Põllumajandustootjatele makstakse hüvitist, kui nende saagikus jääb allapoole teatavat taset. **Pula sai toetust riskikapitaliettevõtelt Tlcom's Africa Fund, mis keskendub laienemisaastis tehnoloogiaetevõtetele. Euroopa Investeerimispank on Tlcomi peamine investor. 2016. aastal kiitis pank heaks 10 miljoni euro suuruse investeeringu ja on kaalumas veel üht investeeringut, et aidata veelgi rohkemaid uusi Aafrika ettevõtteid. Investeering on osa algatusest Boost Africa, mida rahastab Euroopa Komisjon.**

Inspireeriv transpordimuutus kogu Keenias

Kliimamuutused, mis väikepõllumajandustootjatele niivõrd halvasti mõjuvad, on tähtis tegur ka mõtteviisis, millel põhineb riigi suurprojekt linnaelu hüvanguks – uus täiselektriline bussisüsteem. Nairobi teedel on sageli ummikud ja tiptundidel liiklus venib. Linnaliinibusse on vähe, trammid või metroo puuduvad ja raudteeteenus on algeline, mistõttu enamik inimesi kasutab kohalejõudmiseks eraminibusse ehk *matatu*'sid või isiklikku autot. Linna elanike arvu kasvades muutuvad halvemuse poole ka ummikud, sõiduajad, müra ja õhusaaste. „Valitsus soovib tõepoolest olukorda bussidega parandada,“ kinnitab Nairobi suurlinnapiirkonna transpordiameti teedeinsener Joseph Kochalle. „Nairobis on väga keeruline koju saada või oma teekonda planeerida.“

Carolyne Omondi seisab valvsalt Nairobi kesklinnas tiheda liiklusega sõidutee ääres, oodates pärast tööpäeva lõppu pikka teekonda koju, Kibera väikekülla. Autod, kaubikud, veoautod ja raskeveokid sõidavad temast lähedalt mööda, kui ta otsib sobivat bussi. Nagu enamik pendelrändajaid, ootab Omondi pikkades järjekordades ja ebatavalistes oludes sõitu *matatu*'ga, mis on sageli vana, kipakas ning ebamugav. „Paremad bussid ja transport oleks suur samm minu elu lihtsustamiseks,“ ütleb ta.

“ Otsustasime sõlmida kindlustuse pärast üht hiljutist aastat, mil lootsime, et vihmad saabuvad nagu tavaliselt, kuid need jäidki tulemata ”

ME EI HÜLGA NEID KUNAGI

Hõlmates nii haiglaid kui ka transporti, aitab ELi panga toetus Ukraina linnadel säilitada juurdepääsu veele, elektrile, küttele ja tervishoiule.

Kui Maria Bobkova paluti loetleda sõja ajal Ukraina haiglas töötamisega kaasnevaid raskusi, ei teadnud ta, millest alustada. „Meil on olnud probleeme kõikjal, alates haigla sissepääsust esimesel korrusel kuni katuseni,“ nendib 71-aastane Bobkova, kes on Odessa 8. haigla peaarst. „Meie haigla on suur, siin on palju hooneid ja igaüks neist vajab remonti.“

Ukraina lõunarannikul asuv Odessa oli üks esimesi piirkondi, mida hakati pommitama, kui Venemaa 2022. aasta veebruaris riiki tungis. Odessa haiglatel on olnud raskusi elektriga varustamise ning varude ja meditsiinitöötajate hoidmisega. Juba enne sõda vajasis tervishoiuasutused nagu 8. haigla, mis ehitati 1964. aastal ja mida pole kunagi renoveeritud, ulatuslikku remonti. Bobkova ja tema alluvate abistamiseks puudujääkide kõrvaldamisel **maxis EIP Global, Euroopa Investeerimispanka arenguüksus, välja 600 000 euro suuruse laenu, et renoveerida 8. haigla polikliinikuosa**, mis on tuntud sealsete kõrge kvalifikatsiooniga spetsialistide poolest. Selle tulemusena lõpetas haigla 2023. aasta juulis põhiremonditööd – soetati uut mööblit, parandati vundamenti, lisandus eriruume, uusi toiteallikaid, seinad soojustati ja katus vahetati lekete kõrvaldamiseks. Sõjast põhjustatud elektrikatkestustega toimetulekuks paigaldati võimsad generaatorid. „Meil on nüüd hoopis teine haigla,“ ütleb Bobkova. „Paljud ei uskunud, et sellised muutused on sõja ajal võimalikud.“

Esmatähtsate teenustega on paljudes linnades probleeme

Euroopa Investeerimispank on sõja algusest saadik igal kuul heaks kiitnud erakorralist rahalist abi kõikjal Ukrainas, keskendudes taristule nagu elektriliinid, küttesüsteemid, veevarustus, haiglad, koolid, teed, raudteed, trammiteed, sillad ja kogukonnakeskused. Sõda on tõsiselt raskendanud elanike juurdepääsu veele, elektrile, küttele, tervishoiule, haridusele ja sotsiaalteenustele. Paljudes idapoolsetes linnades, kus käib intensiivne lahingutegevus, on probleeme vee-, kütte- ja elektrivarustusega.

„Linnapeadega vestelda on alati raske, sest iial ei või teda, kui halb olukord parajasti on,“ tõdeb Ukraina projektidega tegelev Euroopa Investeerimispanka laenuametnik Violaine Silvestro von Kameke, kes paljude linnapeadega regulaarselt sidet peab. „Linnapead on minuga rääkides sageli varjendis või hoiduvad hoolega akendest eemale. Mõnikord kontrollivad nad, kas nende pere on turvalises kohas. Vahel kõlab vestluse ajal häire ja nad peavad varjendisse kiirustama. Ütlen linnapeadele, et imetlen nende meelekindlust, ja et me ei hülga neid kunagi.“

Uus investeerimisfond prioriteetsete sektorite jaoks

Euroopa Investeerimispanka uusimad toetuskeskused on spetsialiseerunud investeerimisvahendile, mille nimi on „EL Ukraina heaks“. See pakub toetust kõigis sektorites, sealhulgas erasektori riskikapitaliinvesteeringuteks. **ELi liikmesriigid on eraldanud sellele EIP Globali fondile üle 400 miljoni euro sektorite jaoks** nagu tervishoid, transport, haridus, küberturvalisus, kriitilise tähtsusega sotsiaaltaristu ja erasektor. Euroopa Investeerimispanka muu abi Ukrainale hõlmab 2023. aastal koostatud laenu tagatiste paketti, mis võimaldab

“ Paljud ei uskunud, et sellised muutused on sõja ajal võimalikud ”

pangal eraldada **100 miljonit eurot uueks rahastuseks; 100 miljonit eurot tehnilise abina, et** aidata Ukrainal taasteprojekte ette valmistada; **2022. aasta alguses koostatud esimest taastepaketti summas peaaegu 700 miljonit eurot** viivitamatuks abiks Ukrainale, millel on Euroopa Liidu tagatis; **2022. aasta lõpus 1,6 miljardit eurot Euroopa Komisjoni toetusel** rongiliinide, teede, sildade ning mitmesuguste avalike hoonete ja elumajade erakorraliseks remondiks; ning **4 miljardit eurot, et aidata rohkem kui kuut miljonit ukrainlast, kes on sunnitud sõja ajal elama teistes Euroopa riikides.**

„Saame linnadelt pidevalt taotlusi selle kohta, mida oleks vaja soetada, ja püüame välja selgitada, kuidas projekte saaks käivitada ja mis on kõige olulisem,“ selgitab Euroopa Investeeringupanga transpordivaldkonna vanemspetsialist István Heinczinger, kes aitab Ukraina linnadel moderniseerida trammi-, metroo-, trolli- ja bussiparke. 2007. aastast saadik on pank investeerinud Ukraina transpordiprojektidesse üle 2,7 miljardi euro, ning sõja ajal see summa kasvab.

Igapäevane suhtlus ÜRO ekspertidega

Eesmärkide saavutamiseks suhtleb Euroopa Investeeringupank tihedalt ÜRO Arenguprogrammi projektijuhtidega, kes töötavad kõikjal Ukrainas. Üks sellistest töötajatest on Igor Kistenyov-Kavkazkii. EIP laenuametnikud või insenerid suhtlevad ekspertidega nagu Kistenyov-Kavkazkii kord nädalas, vahel ka iga päev. „Taastetöö, millega tegeleme, on niivõrd raskel ajal riigi stabiilsuse ja elanikkonna toetamise jaoks otsustava tähtsusega,“ sõnab Kistenyov-Kavkazkii, kelle ÜRO tehnilise koordineerimise töörühm paikneb osaliselt Kramatorskis Ida-Ukraina Donbassi piirkonnas, mis on üks põhialasid, kus Venemaa sissetung alguse sai. „Ülesehitamise järele on tungiv vajadus.“

Koolid ja lapsed on ülesehitus- ja taastetööde puhul kaks prioriteeti. Miljoni euro suurune laen Euroopa Investeeringupangalt aitas korda teha V. I. Vernadskyi põhikooli Šošakõs Ida-Ukraina keskosas. Kool taasavas oma ukseid 2023. aasta septembris 466 õpilasele, sealhulgas lastele peredest, kes pidid idapiiri lähedal toimuva sõjategevuse eest ära kolima. „Peame olema kannatlikud,“ ütleb Inna Hamtšuk, kes on ajalooõpetaja teises koolis, mida Euroopa Investeeringupanga rahastamisel remonditi. „Kõikidel Ukraina lastel on õigus kvaliteetsele haridusele, kuid praegu on sellega raskusi.“

VÄIKEETTEVÖTTED SUURE JÕE KALDAL

Egiptus on seadnud eesmärgiks miljon uut väikeettevõtjat, vähem liiklusummikuid suurlinnades ja rohkem elektritransporti, samuti Niiluse vee parema kasutamise.

Rasha Mohamedi sõbrad ja perekond hoiatasid teda, et rõivapoe avamine majanduslikult raskel ajal on liiga riskantne. Kuid ta oli seda käiku mitu aastat planeerinud. Seega ei jätnud ta võimalust kasutamata, kui tema äri laen heaks kiideti. „Paljud minusarnased inimesed Egiptuses tahavad teha sama,“ osutab Mohamed, kes laenas 2022. aastal 100 000 Egiptuse naela (3000 eurot), et avada kauplus Kairo kesklinnast umbes 40 kilomeetrit läänes, müües kaasaegseid kleite, lasterõivaid ja *abaya*’sid – pikki kleite, mida kannavad Egiptuse naised ning mis on inspireeritud traditsioonilisest kultuurilisest tegumoest. „Inimesed lihtsalt ootavad sellist tuge. Rahalise abita on liiga keeruline midagi sellist teha, eriti rasketel aegadel.“

Töökohad väikestes ja keskmise suurusega ettevõtetes moodustavad peaaegu 75% Egiptuse kogutööhõivest, seega on majandusprobleemide korral paljude elatis ohus. Riik võitles 2023. aastal kasvava võla, inflatsiooni ja vääringu nõrgenemisega. **Lahenduseks suunati abi väikeettevõtetele. Egiptuse eesmärk on innustada sel kümnendil miljonit meest ja naist ettevõtlusega alustama, pakkudes noortele koolitust ja finantsnõustamist.** Vajadus taolise abi järele on veelgi pakilisem pärast seda, kui suur hulk inimesi COVID-19 pandeemia ajal töö kaotas.

Kleopatra, Tutanhmoni ja Cheopsi püramiidi maa seisab silmitsi kõigi probleemidega, mis vaevavad suuri arengumaid, alates töö pakkumisest kasvavale noorele elanikkonnale kuni kliimamuutuste mõju ja seda hoogustava saastega tegelemiseni. Egiptus püüab nendest takistustest üle saada, investeerides nii väikeettevõtetesse kui ka suurtesse taristuprojektidesse, mis parandavad veevarustuse, kanalisatsiooni, niisutuse ja põllumajanduse olukorda ning vähendavad aegunud tehaste ja transpordisüsteemide heitkoguseid.

Euroopa Investeerimispank on vastavaid projekte alates 1979. aastast toetanud investeringutega rohkem kui 15 miljardi euro väärtuses, sageli Euroopa Liidu toetuste või laenu tagatiste kaasabil. 2023. aasta oktoobris sai ELi panga Kairo esindusest piirkondlik keskus, mis teenindab Põhja-Aafrikat ja Lähis-Ida. See esindus on EIP Globali peamine filiaal, mille tegevus toimub väljaspool Euroopa Liitu. Panga investeringud ulatuvad suurtest veesüsteemidest laenueni, mida Egiptuse pangad laenavad edasi väikeettevõtete omanikele nagu Rasha Mohamed, kelle kauplus sai teoks tänu palju suuremale laenule, mille Euroopa Investeerimispank andis mikrokrediidiettevõttele Banque du Caire.

Transpordi saastevabaks muutmine

Egiptuse avalik ja erasektor investeerivad ka rohepöördesse, ringmajandusse, taastuvatesse energiaallikatesse ning põllumajanduse kaasajastamisse. Taaskasutuskonteinerid on Egiptuse suuremates linnades nüüdseks tavapäraseks saanud. Isegi sularahaautomaadid paluvad kasutajatel kviitungi planeedi hüvanguks trükkimata jätta. „Lõppkokkuvõttes elame kõik samal planeedil, seega tahame ülejäänud maailmale näidata, et hoolime,“ osutab Mohamed Wael Nasser, kes on Egiptuse suure trükikoja Roto House tootearendusjuht. Ettevõtte tegi 2020. aastal suure investeringu lahustitest tingitud heite vähendamiseks Kairo lähedal asuvas tehases, kasutades Bank of Alexandriaalt saadud 2,5 miljoni euro suurust laenu. Roto House’i rahastamise muutis

PÕHJALIKUM TEAVE EGİPTUSE KOHTA

võimalikuks **Euroopa Investeerimispannga poolt 2018. aastal Bank of Alexandriale antud 20 miljoni euro suurune raamlaen väikeettevõtjate abistamiseks, millele lisandus 2023. aastal sarnane 15 miljoni euro suurune laen.** „Seda liiki investering on väga kulukas, kuid meie jaoks võidavad sellest kõik,“ märgib Nasser. „Meie äritegevusele on abiks, kui kliendid teavad, et hoolime keskkonnast, ning see aitab leevendada kliimamuutuseid. Nüüd ei kahjusta me osoonikihti.“

Kliimamuutused ja keskkond pälvivad Egiptuse suurlinnades nagu Kairo palju tähelepanu. Kavas on suured taristuprojektid, et võidelda ummikute ja saastega kogu linnas ja riigis, mis muu hulgas näevad ette täiendavate elektriliste metrooliinide, maailma ühe pikima elektrilise monorelsstee, kiirelektriraudtee ja uue linnaliinibusside süsteemi rajamise. Eesmärk: innustada miljoneid pendelrändajaid loobuma autost ja kasutama ühistransporti. „Metroo on ausalt öeldes üks kõige toredamaid projekte Egiptuses,“ kiidab Kairo 3. metrooliinil rongi ootav Walid Al-Arif Billah, ujumistreener, kes lõpetas hiljuti ülikooli infosüsteemide erialal. **See liin on võrgustiku kõige kaasaegsem osa, mida rahastati 600 miljoni euro suuruse laenuga Euroopa Investeerimispanngalt.** „Metroo on muudetud kõigi jaoks väga lihtsaks, ohutuks ning kergesti kasutatavaks. Ja hinnakujundus teeb rõõmu. Piletihinnad on enamiku inimeste jaoks endiselt mõistlikud.“

“ Täna ei kujuta Kairos paljud inimesed ette elu metroota ”

Kairo metroosüsteem avati 1987. aastal, mil see oli üks esimesi omataolisi Aafrikas ja Lähis-Idas. Mitmel metrooliinil veetakse iga päev miljoneid reisijaid. Euroopa Investeerimispank on aidanud laiendada paljusid metroolõike ja toetanud teisi suuri transpordiprojekte rohkem kui nelja aastakümne vältel. **2021. aastal teatas pank, et investeerib viie aasta jooksul üle miljardi euro Kairo ja Aleksandria metroo- ja trammiprojektidesse.** 3. liin on sama kaasaegne kui mis tahes muu metrooteenus maailmas – kliimaseadmetega varustatud, turvaline ja valgustatud, kaasaegsete piletiautomaatidega ja eraldi vagunitega naistele. 2023. aastal on pangal käsil uus investering Kairo metroo 1. liini laiendamiseks ja moderniseerimiseks. „Täna ei kujuta Kairos paljud inimesed ette elu metroota,“ osutab Euroopa Liidu Kairo esinduses energeetika ja transpordi valdkonnas tegutsev insener Ahmed Beltagui. „Majanduslikult vaatenurgast on metroo väga tähtis ummikute leevendamisel ja inimeste töölesõidutamisel. Lisaks säästab see palju aega. Busside kasutamine on Kairos raskendatud.“

Lahendused Aleksandria

Aleksandriat vaevavad sarnased ummiku- ja saasteprobleemid. Paljud Aleksandria tänavad on kitsad ja autodest, kolmerattalistest riksadest ning kollase- ja mustavärvilistest Vene päritolu Lada taksodest ummistunud. Rongiliinid ja trammivõrk on vanad ning nende seisund halveneb. Ligi 5 miljoni elanikuga linn on sageli turistidest tulvil, mis muudab soovitud kohta jõudmise veelgi raskemaks. „Siin pole lihtne ringi liikuda, eriti turismihooajal, sest autod on kõikjal,“ kurdab Walid Maneb, Aleksandrias tegutsev kutseline sukelduja, juues teed restoranis Shatby Beachi lähedal, mis on üks linna paljudest pikkadest, kuldsetest liivarandadest. „Paremad rongid ja trammid selles linnas oleksid kõigile suureks abiks.“

Euroopa Investeerimispank kiitis 2023. aasta septembris heaks 750 miljoni euro suuruse laenu, et renoveerida Aleksandrias ligikaudu 22 km ulatuses linnalähirongiliine, mille käigus soetatakse uusi vaguneid, kohendatakse jaamu, paigaldatakse uusi rööbasteid ja asendatakse diiselmootorid elektritoitel süsteemidega. Sellele eelnes 2020. aastal antud 138 miljoni euro suurune laen, mille arvel uuendati 13,8 kilomeetri pikkust elektritrammiliini Aleksandrias ning hangiti uusi vaguneid ja vedureid. Linnas on üle 30 kilomeetri trammiliine, mis pärinevad 1860. aastatest. Paljud selle süsteemi osad vajavad moderniseerimist.

„Autoliiklust Aleksandrias on vaja vähendada, kuid me peame lähenema probleemidele paljudest eri vaatenurkadest,“ ütleb Egiptuse transpordiameti majandusliku planeerimise osakonna peadirektor Fatma Rashad, kes viis rühma globaalseid arengupartnereid sõitma iganenud diiselrongiga vananeval ja raputaval linnalähirööbasteel, mis mõne aasta pärast välja vahetatakse. „Meil on pikk tee minna, kuid ma julgen loota, et lähitulevikus näeme liikluse ja saaste olulist vähenemist.“

Niiluse kingitus

Teine suur taristuprobleem Aleksandrias ja kogu riigis on vesi. Elanikkonna kasv, kliimamuutused, saaste ja piirkondlikud vaidlused kahjustavad veevarustust. Egiptlased sõltuvad joogi- ja niisutusvee puhul 90% ulatuses Niiluse jõest. Riiki nimetatakse mõnikord Niiluse kingituseks, sest selle jõeta oleks suurem osa maast kõrb. Tänapäeval on Egiptus üks teravaimas veepuuduses vaevlevaid riike maailmas, kus veevarude tase inimese kohta on üleilmsest keskmisest oluliselt madalam.

Euroopa Investeeringupank on suurimaid veeprojektidesse investeerijaid üleilmisel tasandil, laenates selles sektoris ainuüksi Egiptuses välja üle miljardi euro. **2018. aastal kiitis Euroopa Liit heaks 25 miljoni euro suuruse toetuse ja Euroopa Investeeringupank sõlmis Egiptusega 214 miljoni euro suuruse laenulepingu, et vähendada reostust Niiluse deltas** ning parandada veemajandust, kanalisatsiooni ja jäätmekäitlust. Investeering on tuntud kui Kitcheneri äravoolukanali puhastusprojekt. Egiptuse üks saastatumaid äravoolukanaleid hõlmab pikka reoveepuhastite rivi, mis kulgeb ligikaudu 70 kilomeetri ulatuses läbi Vahemerele üsna lähedal asuvate linnade. Äravoolukanali puhastamise ja selle kaudu merre sattuva reostuse ärahoidmise kava on osa Euroopa Liidu programmist, millega parandatakse veemajandust paljudes Vahemere riikides. „Vesi on oluline kõigile, kuid eriti Aleksandrias,“ märgib Maneb, sukelduja. „Näete ju, mis ümberringi toimub – puhas vesi annab meile töökohti, toidab meid ja meelitab ligi miljoneid turiste.“

„Me peame investeerima planeeti“

Trükikoja Roto House, mis asub Giza tööstuspiirkonnas, Kairost ligikaudu 40 kilomeetrit läänes, tootearendusjuhi Nasseri sõnul väsivad tema kolleegid mõnikord sellest, kui tihti ta räägib puhta vee tähtsusest Egiptuses või keskkonnast ja globaalse soojenemise vastu võitlemisest. Nasser esindas 2022. aastal ettevõtet ÜRO kliimamuutuste konverentsil. Ta näeb, et Niiluse vee kvaliteet on tähelepanuta jäetud, Egiptus impordib suurema osa oma toiduainetest ning riigi majandus ja põllumajandus on kliimamuutustest enamiku teiste riikidega võrreldes rohkem ohustatud. „Ma loodan, et teised ettevõtted võtavad meie kliimaalastest sammudest eeskuju ja usuvad samuti planeedi kaitsmisse,“ ütleb Nasser, kelle tööandja on üks suurimaid pakendite sildistamise ja trükkimisega tegelevaid ettevõtteid Egiptuses. „Peame investeerima ka planeeti. Me peame kandma hoolt selle eest, et planeediga oleks kõik hästi.“

Nasseri eestvõttel katavad Roto House'i tehase katust tihedad päikesepaneelide read, mis toodavad enam kui 10% ettevõtte elektrist. Ettevõtte uus mahutitest ja torudest ning ventilatsioonitorudest koosnev märgpuhastussüsteem püüab kahjulikud kemikaaliaurud kinni enne nende keskkonda sattumist. Süsteem vähendab ka kemikaalilõhna tehases ja aitab vältida hingamishäireid.

Bank of Alexandriale viimati antud laen, 15 miljoni euro suurune rahastustehing aastal 2023, sarnaneb sellega, mille toel teostati kõik Roto House'i keskkonnaga seotud parendused. See sai võimalikuks rohelise majanduse rahastamisvahendi raames, mis abistab Egiptuse ettevõtteid üleminekul roheenergiale. Mõlemad laenud Bank of Alexandriale sisaldasid tehnilise abi toetusi Euroopa Liidult keskkonnahoidlike investeeringute kiirendamiseks.

PÕHJALIKUM TEAVE EGIPTUSE KOHTA

Kaasatuse ja mikrorahastamise edendamine

Banque du Caire, üks suurimaid mikrolaenu pakkujaid riigis, edendab kaasatust, kogukonna arengut ja ettevõtluse võimestamist. Euroopa Investeeringuspank sõlmis 2023. aasta veebruaris Banque du Caire'iga 70 miljoni euro suuruse laenulepingu, et aidata ettevõtetel anda rohkem laene Kairo ja Aleksandria väiksematele ettevõtjatele, kellel on raskusi rahastuse leidmisega. Mõnikord saab mikrolaenu isegi juhul, kui taotleja ei vasta täielikult nõuetele, eeldusel, et kohapealne ametnik tehingu heaks kiidab. Ametnikud kontrollivad taotlejate laenukõlblikkust, vesteldes sõprade ja naabritega ning vaadates läbi rohkelt dokumente.

Sherif Sayed võttis 2023. aasta jaanuaris Banque du Caire'ilt laenu summas 70 000 Egiptuse naela (2100 eurot), et avada suurem kohvik. See asub 6. oktoobri linnas – tegu on uue linnaga kõrbes, mis on koduks üliõpilastele, noortele täiskasvanutele ja uustulnukatele riikidest nagu Süüria või Iraak. Sayedi uue ettevõtte nimi on Mountain Wolves (Zeaab El-Gabal) Coffeeshop, mis on nime saanud kuulsalt Egiptuse telesarja järgi, milles kujutatakse elu ja traditsioone Egiptuse lõunaosas, kus Sayed üles kasvas. Sellest Ülem-Egiptuse piirkonnast pärit inimestel on raske laenu saada, sest neid peetakse suuremate linnade nagu Kairo või Aleksandria elanikega võrreldes kõrgema riskiga klientideks. Sayedi jaoks on see laen Banque du Caire'ilt juba teine. Tema uues kohvikus on neli töötajat ja kohti mõnekümnele küllastajale. „Väikesed projektid nagu minu oma on suurte ettevõtete seemned,“ ütleb Sayed. „Kui väikeettevõtted suudavad leida rahastuse, saavad neist ühel päeval suured ettevõtted. Me kõik alustame nullist. Keegi ei alusta suurelt.“

“ Puhas vesi annab meile töökohti, toidab meid ja meelitab ligi miljoneid turiste ”

ROHELINE X-TEGUR

Suur rahaline panus Belgradi-Niši raudtee moderniseerimisse edendab piirkondlikke ühendusi, kaubandust, majanduskasvu ja ELi lõimumist.

Ammune unistus rongidest, mis kiirelt läbi Lääne-Balkani lippavad, võib peagi teoks saada. **2,2 miljardi euro suurune ELi finantspakett koridori X raudteeliini Belgradi-Niši lõigule Serbias tõestab, et piirkond on õigel teel.** Tänu nendele rahalistele vahenditele saab rongireis kahe Serbia linna vahel kiirustel kuni 200 km/h kestma alla kahe tunni. Praegu sõidab rong vähemalt kuus tundi, autoga jõuab kohale umbes kolme tunniga. „Kui raudtee 1884. aastal ehitati, kulus sõidule kaheksa tundi, praegu aga kuus ja pool,“ nentis Serbia president Aleksandar Vučić 2023. aasta veebruaris Belgradis toimunud ELi rahastuse esitlusel. „130 aastaga pole midagi muutunud. Nüüd muudame Serbiat Euroopa Liidu abiga.“

Esimene, 82,8 miljoni euro suurune investeerimistoetus lepiti Euroopa Investeerimispanka ning Serbia ehitus-, transpordi- ja taristuministeeriumi vahel kokku Belgradist Niši poole sõitvas rongis Serbia valitsuse, Euroopa Liidu ning Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupanga ametnike juuresolekul. Euroopa Liit võimaldab toetustena kuni 598 miljonit eurot, mis teeb sellest hetkeseisuga suurima ELi abi ühele projektile Serbias. **Pakett sisaldab ka 1,1 miljardi euro suurust Euroopa Investeerimispanka laenu ning 550 miljoni euro suurust laenu Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupangalt.**

„Valisime selle projekti, sest see võimaldab muuta kohapealseid olusid Serbia rahva, Lõuna-Serbia elanike ning seega kogu piirkonna hüvanguks,“ selgitab Euroopa Komisjoni laienemisläbirääkimiste volinik Olivér Várhelyi. „Põhjusel, et see rong peaks tooma majanduskasvu ja töökohti, viima investeringuid piirkondadesse, kus seda kõige rohkem vajatakse – Serbia lõunaossa,“ lisab Várhelyi. „Kuid see peaks andma tulemuseks ka uuenenud Serbia ja uuenenud regiooni.“

Kestlik toetus kohalikele partneritele ja keskkonnahoidlikele projektidele

Eeldatakse, et projekti valmimisel hakkab uut raudteed kasutama üle 2,3 miljoni reisija aastas ja seda mööda veetakse 9,4 miljonit tonni kaupa, luues uusi äri- ja töövõimalusi.

EIP Global, ELi panga üksus väljaspool Euroopa Liitu tehtavate tehingute jaoks, on heaks kiitnud 1,1 miljardit eurot kõnealusele suuremahulisele investeringule, mis elavdab seda olulist lüli Euroopa Liidu ja Lääne-Balkani riikide vahel ning ühendab Kesk-Euroopa Thessaloníkiga Kreekas ja Sofiaga Bulgaarias. Investering kuulub Euroopa Liidu 30 miljardi euro suuruse Lääne-Balkani majandus- ja investeerimiskava alla, mille eesmärk on kaasata investeringuid transporti, energeetikasse ning rohe- ja digipöördesse, et luua kestlik majanduskasv ja töökohti, mis vastavad kolmandikule piirkonna SKPst.

Euroopa Investeerimispank on panustanud raudteesektorisse üle 1,2 miljardi euro, olles selle piirkonna transpordisektori suurimaid rahastajaid ning toetades majanduskoostööd ja ühenduvust.

“ Nüüd muudame Serbiat Euroopa Liidu abiga ”

Ohutum, keskkonnahoidlikum ja tõhusam reisimine Serbias

Belgradi-Niši raudtee taastamine parandab Serbia ühendusi teiste Euroopa raudteevõrkudega. See hõlbustab kiiremat kaubavedu ja lühendab märkimisväärselt pendelrändeaega. Kuna raudtee on puhas transpordiliik, aitab raudteesüsteemi kaasajastamine kaasa ka puhtama keskkonna loomisele. „Raudteetaristu moderniseerimine ning raudteetranspordi ohutumaks ja tõhusamaks muutmine on üks meie prioriteete Lääne-Balkanil ning piirkonna majandusarengu üks põhilisi eeldusi,“ ütleb Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupanga Lääne-Balkani piirkonna direktor Matteo Colangeli. „Oleme pikka aega tegelenud Serbia raudteesektoriga ning meil on hea meel teha selles pöördelises projektis koostööd Euroopa Liidu ja Euroopa Investeeringuspangaga.“

Euroopa Liidu poolt Serbias rahastatavate transpordiprojektide eesmärk on parandada ühendusi ja seeläbi edendada majanduslikku lõimumist – Serbia lõimumist piirkonda ja piirkonna lõimumist Euroopa Liitu. Need aitavad kaasa raudteereformile ning kaasaegse ja kulutõhusa maanteetaristu kasutuselevõtule.

PÄRAST RAPUTUST

Maroko investeerib uude haridustaristusse ja võitleb sotsiaalse ebavõrdsusega maavärinast laastatud maapiirkondades.

2023. aasta septembri alguses raputas 6,8-magnituudine maavärin Maroko Al Haouzi piirkonda, hävitades 50 000 kodu ja kahjustades tõsiselt 1000 kooli, millest paljud tuli lammutada. Katastroofist enim mõjutatud maapiirkondade õpetajad ja õpilased jäid kodutuks ning olid sunnitud magama raskelt kahjustatud koolihoonetes, mis olid juba enne maavärinat tõsiselt halvas seisukorras. Kuigi Maroko kulutab ligi 5% oma sisemajanduse koguproduktist haridusele, ei piisa praegustest ressurssidest 8022 algkoolist koosneva võrgustiku säilitamiseks, kaasajastamiseks ja laiendamiseks, eriti maapiirkondades.

Marokol oli juba kavas ehitada uus taristu osana riiklikest püüdlustest hariduse parandamiseks kõrvalistes piirkondades nagu Atlase mäestik, mis jäävad õpitulemuste poolest ülejäänud riigi koolidest maha. Maavärina järel kiirendab haridusministeerium ehituslubade taotlemist, et rekonstrueerimine saaks alata 2023. aasta lõpuks. „See projekt muudab põhjalikult Maroko haridust,“ sõnab Euroopa Investeeringuspangas projekti rahastusega tegelenud vanemarhitekt Didier Bosman. „Maroko haridusministeeriumi peamine prioriteet on kaotada lõhe linna- ja maapiirkondade vahel.“

Euroopa Investeeringuspank laenas Marokole 102,5 miljonit eurot 150 kogukonnakooli ehitamiseks ja vajaliku taristu loomiseks, nagu koolidele vajalikud seadmed, internaatkoolirajatised ning transport. Kõik ressursid suunatakse nüüd maavärinas kõige rängemalt kannatada saanud piirkondadesse. 2023. aasta oktoobris lubas Euroopa Investeeringuspank eraldada Maroko maavärinajärgsele ülesehitusprogrammile järgmise kolme aasta jooksul miljard eurot.

Abiks investeeringute kavandamisel **sai Maroko ka 650 000 euro suuruse lisatoetuse EIP majandusliku vastupanuvõime ja taastuvuse algatuse raames** – tegu on fondiga, mis toetab stabiilset ja kaasavat majanduskasvu Euroopa lõunanaabruses ning Lääne-Balkani riikides. Selle arvelt kaetakse tehniline abi projekti kavandamisel, mis hõlmab maakoolide vajaduste ja probleemide põhjalikku uurimist. Uuring on riigi tulevaste haridusprojektide aluskava.

Haridusvajaduste väljaselgitamine

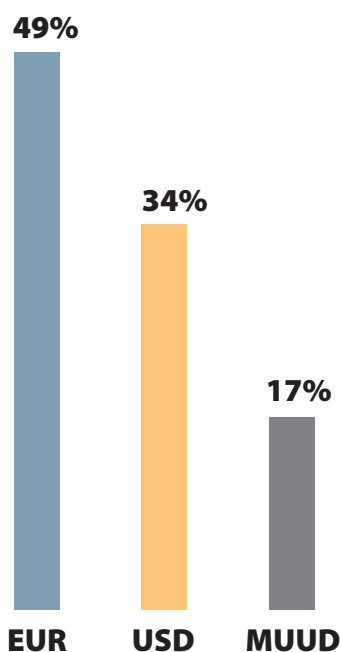
Enne ehitustööde alustamist külastas EIP tehnilise abi töörühm enam kui 30 kogukonnakooli, näiteks Eghrem N'ougдали kooli Ouarzazates ja École Vivante'i Atlase mäestiku Ait Bouguemezi orus, et probleemidest parem ettekujutus saada. Marokole võimaldati ka 9 miljoni euro suurune lisalaen naabruspoliitika investeerimisplatvormilt haridusressursside ja õpetamistavade täiustamise jaoks. „Kuigi Marokos on haridusvaldkonnas endiselt palju teha, leidub ka häid näiteid,“ ütleb Bosman. „Mäestikupiirkonnas asutas üks naine puuetega laste vajadustele kohandatud põhikooli, mida rahastas haridusministeerium. Tema ettevõtmist saatis nii suur edu, et ta asutas ka gümnaasiumi, et õpilased saaksid oma haridusteed jätkata. Just seda soovime näha kogu riigis.“

KUST RAHA TULEB

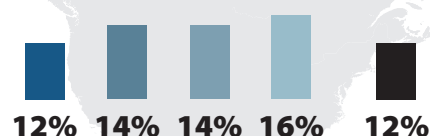
Euroopa Investeerimispank, maailma suurim mitmepoolne laenuvõtja ja -andja, kogus 2023. aastal rahvusvahelistelt kapitaliturgudelt 49,8 miljardit eurot, sellest 14,6 miljardit eurot rohelistes ja kestlikkusvõlakirjades. Panga emissioonid jõuavad investoriteni, kes ei pruugi tavaliselt Euroopasse investeerida, ent panustavad EIP võlakirjadesse investeerides kaudselt Euroopa projektidesse.

Pank emiteeris võlakirju 16 vääringus, peamiselt põhivääringutes, milleks on euro ja USA dollar. Mitmekesised allikad ja tähtjad tagavad panga rahastamisstrateegia paindlikkuse. Mitme vääringu kasutamine võimaldab EIP-l teha väljamakseid ka mõnes kohalikus vääringus.

EMISSIONID VÄÄRINGUTE KAUPA

AMEERIKA RIIGID

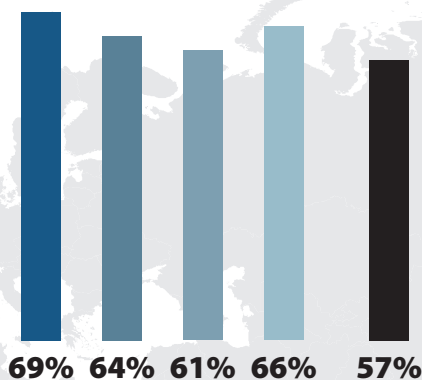
PLOKIAHELA ROHESTAMINE

Euroopa Investeeringispank astus järjekordse sammu kestlike kapitaliturgude arendamisel, käivitades esimese **plokiahela kliimateadlikkusvõlakirja**. Kaheaastane emissioon summas 1 miljard Rootsi krooni (87 miljonit eurot) rakendab ainulaadset plokiahela tehnoloogiat, mille on välja töötanud Crédit Agricole'i äri- ja investeerimispankunduse haru ning Stockholmis asuv Skandinaviska Enskilda Banken. Võlakirjaplatvorm põhineb kliimateadlikkuse tõendamise protokollil. Protokollis raames kasutatakse vähem energiat kui võrreldavates või muudes kui plokiahela süsteemides. Samuti motiveerib see osalejaid parandama oma kauplemistaristu keskkonnajalajälge.

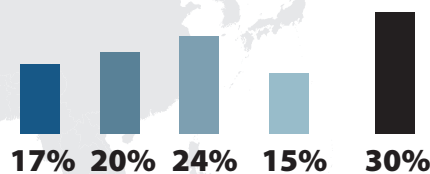
„Plokiahela tehnoloogia võib pakkuda võlakirjaturgudele palju potentsiaalseid eeliseid,“ osutab Euroopa Investeeringispanka vanem-rahastamisametnik Xavier Leroy. „Tavaliselt hõlmab iga kupongimakse rohkelt dubleeritud arvutusi emitentide, investorite ja vahendajate poolt ning iga makse puhul võib aruteludele kuluda palju aega. Plokiahelas on kogu protsess läbipaistev ja märksa kiirem.“

Tehingule eelnes Euroopa Investeeringispanka kolm varasemat murrangulist plokiahela emissiooni, sealhulgas esimene avaliku sektori plokiahela digitaalne võlakiri 2021. aastal, esimene erasektori plokiahela digitaalne võlakiri 2022. aastal ning esimene naelsterlingites emiteeritud võlakiri 2023. aasta alguses.

EUROOPA

AASIA

LÄHIS-IDA JA AAFRIKA

■ 2020 ■ 2021 ■ 2022 ■ 2023

■ Kliimateadlikkusvõlakirjad/
kestlikkusvõlakirjad
aastal 2023

GRUPI TEGEVUSKAVA 2024–2026 OLULISIMAD PUNKTID

- **Rohepööre ja Ukraina taastamine**
- **Rohkem partnerlusi kogu maailmas**
- **Teadus- ja arendustegevus tehnoloogia ja energeetika valdkonnas**
- **Suurem keskendumine oskustele ja koolitusele**
- **Ulatuslikum digiüleminek pangandustavade ajakohastamiseks**
- **Hinnangulised maksimaalsed rahastamistasemed: 95 miljardit eurot 2024. aastal, 93 miljardit eurot 2025. aastal ja 85 miljardit eurot 2026. aastal**

Euroopa Liidus on meie prioriteetideks aastatel 2024–2026 rohe- ja digipööre, ühtekuuluvuspiirkonnad ning sissetungist Ukrainasse enim mõjutatud riigid, nagu ka miljonid ukrainlased, kes on sõja ajal sunnitud elama teistes riikides.

Väljaspool Euroopa Liitu tõhustab EIP Global tegevust eesmärgiga aidata Ukrainal kõrvaldada sõjakahjusid, kasutades selleks EU4Ukraine fondi, millega kaasneb 100 miljoni euro suurune tehniline abi. EIP Global kavatab luua mõju suurendamiseks rohkem partnerlusi kogu maailmas ning investeerib digitehnoloogiasse, kliimameetmetesse, energeetikasse, transporti, teadusuuringutesse, tervishoidu ja haridusse.

Majandusjulgeoleku ja strateegilise sõltumatus kasvava tähtsuse tõttu toetame tugevalt tehnoloogia ja energiatõhususega seotud teadus- ja arendustegevust. Euroopa Investeerimispank võtab rohkem riske, et tagada toetus suure väärtusega uuenduslikele sektoritele ja projektidele. Loodame aastatel 2023–2027 investeerida 45 miljardit eurot REPowerEU projektide toetamiseks. Selle investeerimisprogrammi eesmärk on muuta Euroopa Venemaa naftast ja gaasist sõltumatuks.

Euroopa Investeerimisfond, mis pakub rahastamist väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele ning taristuga seotud tegevustele, toetab rohe- ja digipööret, keskendudes üha enam oskustele ja koolitusele.

Nõustamisteenused, mis toetavad kujunemisejärgus tehnoloogiate turgu ja parandavad meie projektide ettevalmistamist, viiakse meie rahastamistegevusega paremini kooskõlla, aidates pangal leida rohkem tegevusvõimalusi.

EIP Grupi finantstegevuse kõrge tase aitab stabiliseerida ja suurendada bilanssi. Panga netoülejäak peaks alates 2024. aastast järk-järgult kasvama, millele aitavad kaasa kõrged intressimäärad.

Pank töötab selle nimel, et muutuda efektiivsemaks ja lühendada klientide rahastamistehingute lõpuleviimisele kuluvat aega. Uuritakse viise kiiremaks ja tõhusamaks toimimiseks. Digiüleminek on selle protsessi oluline osa.

EIP Grupp eeldab, et 2024. aastal on rahastamise maksimaalne ulatus 95 miljardit eurot, 2025. aastal 93 miljardit eurot ja 2026. aastal 85 miljardit eurot. Need suured investeringud võimaldavad meil tugevdada ELi majandust ja tulla toime kliimamuutustega seotud ülemaailmsete probleemidega.

2024.–2026. aasta tegevuskava tervikteksti saab lugeda aadressil
www.eib.org/en/publications

JUHTIMINE

EIP on ELi organ, mis on vastutav liikmesriikide ees, ja pank, mis järgib otsuste tegemisel, juhtimisel ja kontrollimisel parimat pangandustava.

Juhatajate nõukogusse kuuluvad kõigi 27 liikmesriigi valitsuse ministrid, tavaliselt rahandusministrid. Juhatajate nõukogu liikmed määravad kindlaks panga laenupoliitika suunised ja kiidavad kord aastas heaks raamatupidamise aastaaruande. Nõukogu otsustab kapitali suurendamised ja panga osalemise rahastamistingutes väljaspool Euroopa Liitu. Juhatajate nõukogu nimetab ametisse ka direktorite nõukogu, halduskomitee ja auditikomisjoni.

Direktorite nõukogu teeb otsuseid laenude ja vahendite hankimise kavade kohta ning muudes rahastamisküsimustes. Nõukogu koosolekud toimuvad üldiselt kümme korda aastas, et tagada panga juhtimine kooskõlas ELi aluslepingutega, panga põhikirjaga ja juhatajate nõukogu antud üldsuunistega. Direktorite nõukogusse kuulub 28 liiget, kellest iga liikmesriik nimetab ametisse ühe ja Euroopa Komisjon samuti ühe. Nõukogul on ka 31 asendusliiget. Direktorite nõukogu võib erialaste ekspertteadmiste täiendamiseks koopteerida kuus eksperti, kes osalevad nõukogu koosolekutel hääleõiguseta nõustajatena. Otsuseid tehakse häälteenamusega, mis esindab vähemalt 50% liikmesriikide märgitud kapitalist ja ühte kolmandikku hääleõiguslikest nõukogu liikmetest, kui põhikirjas ei ole sätestatud teisiti. Direktorite nõukogu esimees on president, kes tegutseb hääleõiguseta.

Halduskomitee on panga alaline otsustusorgan. Halduskomitee vastutab panga jooksva tegevuse eest, valmistab ette direktorite nõukogu otsuseid ja tagab nende rakendamise. Komitee koguneb kord nädalas. Halduskomitee töötab panga presidendi alluvuses ja direktorite nõukogu järelevalve all. Ülejäänud kaheksa liiget on EIP asepresidendid. Komitee liikmed nimetatakse ametisse kuni kuueks aastaks ametiaja pikendamise võimalusega ning nad vastutavad ainult panga ees.

Lisaks on pangal sõltumatu **auditikomisjon**, mis allub otse juhatajate nõukogule. Ta vastutab EIP ja EIP Grupi aruannete auditi, EIP tegevuse iga-aastase kontrollimise ning EIP raamatupidamise nõuetekohasuse eest, samuti selle kontrollimise eest, kas panga tegevus vastab parimale pangandustavale. Auditikomisjoni aastaaruanne majandusaasta kohta esitatakse juhatajate nõukogule koos halduskomitee vastusega. Auditikomisjonil on kuus liiget, kes nimetatakse ametisse kuueks järjestikuseks majandusaastaks ilma ametiaja pikendamiseta. Lisaks võib juhatajate nõukogu määrata kolm vaatlejat, kes toetavad komiteed konkreetsete ülesannete täitmisel.

**Euroopa Investeerimispank on ELi kliimapank.
Lisateave meie kliimavaldkonna töö kohta:
Kliima- ja keskkonnakestlikkus (www.eib.org/climate)**

**Euroopa Investeerimispank toetab Ukrainat.
Lisateave:
EIP toetab Ukrainat (www.eib.org/standwithUkraine)**

**Meie projektid muudavad kõiki maailmamajanduse sektoreid.
Lisateave:
Kõik projektid – rahastamine ja mõju kogu maailmas
(www.eib.org/projects/all)**

KESTLIKU ELUVIISI KAVANDID

2023. AASTA TEGEVUSARUANNE